

# Громадська думка про правотворення

/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу  
правової електронної інформації/

**№ 6 (24)**  
**(квітень 2012 р.)**

ЗМІСТ:

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....	3
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....	4
Л. Присяжная И снова о банкротстве.....	4
Н. Половинчак Як захищені українці від туристичних проблем?.....	10
А. Блажкевич Проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного судочинства в Україні.....	12
Н. Іванова Електронний цифровий підпис – не просто розчерк пера.....	22
С. Ємельянов Нові заборони у сфері реклами тютюнових виробів.....	25
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА.....	28
ВЛАДА ДЛЯ ГРОМАДЯН.....	53

## **АКТУАЛЬНА ПОДІЯ**

### **Конституційний Суд: чинні виборчі правила порушують Конституцію**

Конституційний Суд України своїм рішенням від 04.04.2012 р. № 7-рп/2012 визнав неконституційним положення ч. 2 ст. 22 Закону «Про вибори народних депутатів України» щодо рівномірного віднесення закордонних виборчих дільниць на виборах Верховної Ради до всіх одномандатних (мажоритарних) округів, які утворюються на території столиці України – міста Києва.

Таким чином, зарубіжні виборчі дільниці не будуть включені до складу будь-яких одномандатних округів, але увійдуть до складу багатомандатного загальнодержавного округу, і виборці зможуть проголосувати на цих дільницях тільки за партійні списки.

За даними ЦВК, на закордонних виборчих дільницях налічується понад 400 тис. виборців.

На дане рішення КСУ в суспільстві відбулася досить гучна реакція. Експерти пов'язують подачу депутатського подання до КС із тим, що опозиція в столиці користується більшою популярністю, ніж влада. ЦВК має прийняти рішення про кількість одномандатних округів у кожному регіоні не пізніше 10 квітня. Тому якщо виборці за кордоном не голосуватимуть в одномандатних округах, то кількість виборців в Києві скоротиться, а кількість округів, відповідно, зменшиться з 16-ти до 13-ти.

Тридцять п'ять українських організацій, які представляють українських іммігрантів в Італії, Іспанії, Португалії, Греції, Німеччині, Чехії та США, висловили протест проти рішення Конституційного Суду України. У спільній заяві цих організацій заявлено вимогу до Президента України, Верховної Ради та уряду негайно втрутитися в ситуацію і відновити конституційні права громадян України. Автори заяви зазначають, що у разі подальших порушень прав громадян та відсутності негайної реакції органів влади, «ми залишаємо за собою можливість усіма законними шляхами добиватися відновлення наших прав, у тому числі шляхом звернення до всіх світових інститутів і проведення протестних заходів, аж до визнання цих виборів нелегітимними».

Негативно оцінив рішення КСУ і заступник голови Центральної виборчої комісії А. Магера. Він вважає, що визнання неконституційною ч. 2 ст. 22 Закону «Про вибори народних депутатів України» є порушенням одного з основоположних принципів виборчого права громадян, закріпленого в Конституції, – принципу рівності виборчого права, який передбачає, що кожен виборець має однакову кількість голосів на виборах.

У свою чергу директор Агентства моделювання ситуацій В. Бала називає рішення КС логічним. На його думку, немає сенсу прив'язувати закордонних виборців до Києва, тим більше що жителів столиці серед них не так і багато. «Я не вбачаю ніяких дій з боку влади або КС, які могли б бути сприйняті опонентами як такі, що когось утискають», – сказав експерт.

Отже, після всіх дискусій головним залишається питання чи парламент залишить без зміни ситуацію, що склалася після рішення Конституційного Суду чи чергові зміни все ж таки будуть внесені до Закону «Про вибори народних депутатів України».

## **АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС**

*Л. Присяжная, науч. сотр.*

### ***И снова о банкротстве...***

Реформирование законодательства о банкротстве, которое устарело и не отражало интересы современного рынка, стало сегодня объективной необходимостью.

Всем известно, что закрытие бизнеса из-за финансовой несостоятельности в Украине давно стало проблемой для тысяч компаний. По данным Государственного департамента по вопросам банкротства, по состоянию на 1 мая 2011 г. в процедурах банкротства пребывало 14 265 предприятий, из которых только 311 – государственные и 236 – с госдолей более 25 %. Такое количество потенциальных банкротов скопилось из-за непомерно усложненных процедур ликвидации, предусмотренных для таких субъектов хозяйствования. По подсчетам МФК, чтобы пройти их, компания в среднем тратит до трех лет и до 42 % оценочной стоимости имущества. Кредиторам же удается вернуть лишь 8,9 цента с каждого доллара задолженности.

Причиной такого плачевного положения дел в Украине называют несовершенство законодательства. «Долгие годы процедура банкротства у нас воспринималась не как цивилизованный процесс восстановления платежеспособности предприятия, а как возможность скрытой приватизации госактивов или ухода от ответственности перед кредиторами. Именно на это были направлены многие нормы законодательства. В результате у нас только в 10 % случаев в процедуре банкротства удается восстановить платежеспособность должника. Для нормально функционирующей экономики действующие нормы катастрофичны», – считает руководитель проекта МФК «Инвестиционный климат в Украине» С. Осаволук.

В декабре 2011 г. Верховная Рада Украины приняла новую редакцию Закона Украины «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом» (№ 4212-VI).

Следует отметить, что ранее уже были приняты ряд законов и подзаконных актов в сфере банкротства, которые стали подготовительным этапом к принятию вышеуказанного Закона.

В частности, Закон Украины «О внесении изменений в Закон Украины “О государственной регистрации юридических лиц и физических лиц – предпринимателей”» относительно упрощения механизма государственной регистрации прекращения субъектов хозяйствования» № 2390-VI от 1 июня 2010 г. Данный Закон ввел понятие упрощенной процедуры прекращения субъектов хозяйствования.

Указом Президента Украины от 6 апреля 2011 г. № 395 функции по формированию и обеспечению государственной политики в сфере банкротства переданы Министерству юстиции Украины. Минюст признали также органом лицензирования деятельности арбитражных управляющих. В структуре Минюста Украины для этих целей был образован Департамент нотариата, банкротства и функционирования центрального удостоверяющего органа.

Следующим знаковым законом является Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно упрощения процедур прекращения юридических лиц и предпринимательской деятельности физических лиц – предпринимателей по их решению» № 3384-VI от 19 мая 2011 г. Правда, данный Закон на практике, по мнению юристов, привел не к упрощению, а усложнению всех процедур, связанных с закрытием субъектов хозяйствования. Единственной существенной и значимой в вышеуказанном Законе считают новеллу Закона Украины «О государственной регистрации юридических лиц и физических лиц – предпринимателей» относительно принципа молчаливого согласия государственного регистратора на внесение в единый регистр данных относительно прекращения субъектов хозяйствования без справок налоговых или иных фискальных контролирующих органов, если те не успели провести необходимую проверку правильности ведения налогового и бухгалтерского учета на предприятии.

Также в октябре 2011 г. Минюстом Украины были утверждены новые Лицензионные условия осуществления хозяйственной деятельности арбитражных управляющих (Приказ Минюста Украины от 14.10.2011г. № 3176/5). В новых Лицензионных условиях теперь указано, что лица, которые имеют намерение осуществлять деятельность арбитражных управляющих, должны иметь статус предпринимателя. Также обозначен порядок получения лицензии и необходимые для этого документы. Указано, что при наличии лицензии арбитражный управляющий вправе осуществлять деятельность на всей территории Украины.

С начала действия новой редакции Закона Украины «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом» коренным образом

изменена процедура производства по делам о банкротстве. У субъектов предпринимательской деятельности, участвующих в процедуре банкротства, появилась возможность восстанавливать свою платежеспособность. Многие предприятия, ранее стоящие на грани банкротства, получили реальный шанс на свое финансовое оздоровление.

К позитивным изменениям в Законе юристы отмечают следующие положения:

– отмена требования о размещении должником объявления о возбуждении производства по делу о банкротстве в печатных СМИ – вместо которого вводится обязанность суда официально обнародовать информацию о возбуждении дела о банкротстве на официальном веб-портале Высшего хозяйственного суда Украины. Мера давно назрела: нынешняя норма о публикации в СМИ «приводит к затягиванию производства по делу о банкротстве, позволяет должнику уклоняться от выполнения обязательств перед кредиторами, пользуясь мораторием на удовлетворение их требований, увеличивает стоимость процедур», – констатирует адвокат бюро «АБГ» Д. Гутгарц. К тому же иностранным кредиторам и инвесторам потенциального банкрота портал ВХСУ будет несомненно доступнее, чем печатные медиа;

– отмена срока обращения с требованиями, после наступления которого «конкурсные» кредиторы теряли право на получение долга. Вместо этого такие кредиторы получают возможность обращения с имущественными требованиями до окончания процедуры банкротства (но удовлетворять их требования будут по-прежнему в последнюю очередь). А срок на проведение процедуры распоряжения имуществом должника определен в 100 календарных дней;

– невозможность удовлетворения любых имущественных требований любого кредитора по окончании процедуры банкротства и вне рамок производства дела о нем. Более того, даже все ранее открытые в отношении должника исполнительные производства должны при открытии дела о банкротстве заканчиваться, а исполнительные документы направляться в Хозяйственный суд для последующего взыскания в рамках процедуры банкротства;

– для перехода из процедуры распоряжения имуществом в санацию вводится требование наличия плана санации или мирового соглашения, утвержденного комитетом кредиторов должника с согласием всех обеспеченных кредиторов. Вводится и максимально возможный срок санации – полтора года. В случае отсутствия или невыполнения плана санации вводится процедура ликвидации;

– введение максимального срока процедуры ликвидации – один год, который может быть продлен один раз на срок до полугода;

– введение жесткого требования продажи имущества должника исключительно через аукцион.

В то же время, по мнению некоторых юристов, положение о том, что после опубликования информации о возбуждении дела о банкротстве все кредиторы независимо от наступления срока выполнения обязательств имеют право подать

заявления с требованиями к должнику противоречит положениям других статей Закона, в частности, положению об обязательном опубликовании объявления о возбуждении дела о банкротстве в официальном печатном издании, а также положению о том, что кредиторы могут заявлять свои требования только после опубликования такого объявления и лишь в течение 30-ти дней с момента его опубликования. Правда эта коллизия пока решена отсрочкой на два года с момента опубликования Закона положения об официальном опубликовании на сайте судебной власти Украины. Поэтому пока высшую силу имеют положения об обязательном опубликовании объявления в официальном печатном издании.

Как известно, отдельные отношения в производстве по делам о банкротстве регулируются ХПК Украины, ГК и ХК Украины, другими законодательными актами.

Субъектами банкротства (банкротами) ныне действующий Закон о банкротстве признает не только юридических лиц, как это было раньше (во время действия Закона о банкротстве от 14 мая 1992 г.), но и физических лиц, зарегистрированных в установленном Законом порядке как субъекты предпринимательской деятельности.

Порядок банкротства субъекта предпринимательской деятельности – физического лица предусмотрен ст. 47–49 указанного Закона о банкротстве.

Следует отметить, что до последнего времени приведенные статьи Закона практически не применялись, в единичных случаях в хозяйственные суды обращались с заявлениями о возбуждении производства по делу о банкротстве физического лица-предпринимателя.

Практикующие юристы отмечают, что в связи с критической ситуацией на рынке недвижимости, последствиями негативного влияния кризиса на платежеспособность граждан, которые получили в банковских учреждениях средства по кредитным договорам, в том числе в иностранной валюте, для приобретения недвижимости, потребительских товаров, на осуществление предпринимательской деятельности и т. д., такие граждане избрали путь освобождения от обязательств по кредитным договорам через списание долгов в рамках производства по делу о банкротстве, возбужденного на основании ст. 47–49 Закона о банкротстве.

Согласно предписаниям ст. 53 ГК Украины, ст. 128 ХК Украины физическое лицо – предприниматель может быть признано банкротом, если не может удовлетворить требования кредиторов, связанные с осуществлением им предпринимательской деятельности. Процедура банкротства может быть применена только к гражданам, которые получили статус предпринимателя.

Законодатель определил сферу применения Закона, ограничив ее субъектами предпринимательской деятельности, при этом физические лица – предприниматели, имеющие задолженность, которая не связана с ведением предпринимательской деятельности, не подпадают под сферу регулирования

указанного Закона и не могут быть субъектами банкротства согласно положениям Закона о банкротстве.

Вместе с тем при осуществлении производства по делу о банкротстве физического лица – предпринимателя, возбужденного в порядке ст. 47 Закона о банкротстве, возникают проблемные вопросы, не урегулированные нормами действующего законодательства о банкротстве.

По мнению юристов, пробелы и противоречия в законодательстве, связанные с процедурой банкротства физического лица-предпринимателя, требуют изучения и урегулирования, а также предоставление соответствующих рекомендаций по применению.

Так, новая редакция Закона о банкротстве не решает проблемы деятельности арбитражных управляющих, – считает глава Национального профессионального союза арбитражных управляющих Украины А. Вязовченко. «Поскольку в принятой редакции Закона деятельность арбитражного управляющего начинают трактовать как «профессиональная деятельность», соответственно, она должна быть оплачиваемой. Однако этот вопрос еще до конца не решен, никаких гарантий в том, что арбитражный управляющий получает причитающееся ему вознаграждение, нет. Кроме того, не решена проблема ответственности арбитражного управляющего путем страхования», – отметил юрист.

По его мнению, необходимо законодательно закрепить, что арбитражного управляющего нанимает на работу Хозяйственный суд, хотя и он является независимой профессиональным лицом. Кроме того, неопределенной остается ситуация с оплатой труда арбитражных управляющих. «Хотя арбитражного управляющего нанимает суд, но платить ему должны кредиторы, которые зачастую уклоняются от этого. Более того, он имеет право на возмещение своих расходов, поскольку использует труд других специалистов, аудиторов, юристов, консультантов, а также несет расходы... Поэтому встает вопрос, как суд может обязать кредитора оплатить? Ведь могут возникать теневые схемы оплаты труда арбитражных управляющих, что, конечно же, нежелательно», – считает А. Вязовченко.

В свою очередь управляющий партнер юридической компании «Алексеев, Боярчуков и партнеры» С. Алексеев отметил, что «арбитражный управляющий – ключевая фигура во всей процедуре банкротства. У него все права на управление активами должника, на ведение его хозяйственности. И при этом новый Закон делает ставку на административную и дисциплинарную ответственность. Речь идет о предупреждениях, лишении права деятельности и т. п. Правда, теперь сведения о взысканиях будут вноситься в Единый реестр арбитражных управляющих. Вряд ли это сможет повлиять на желание арбитражного управляющего поработать на хозяина. Как юрист на рынке банкротства, я знаю очень мало независимых арбитражных управляющих. Большинство же – полуноминальные люди, которые всегда ищут себе прикрытия и работают на конкретного кредитора».

Больше всего страдают от фиктивных банкротств кредиторы, преимущественно банки. Отчасти это вина банковских юридических департаментов, которые не следят за движениями залоговых средств, за возбуждением судами новых банкротств и т. п. В итоге банк всегда последний в очереди в вопросе назначения арбитражного управляющего.

«В процедуре банкротства банки всегда настроены на одно – доказать ее фиктивность и отменить. Именно поэтому они не спешат вовлекаться в эту, пускай, искусственную игру – не заявляют свои кредиторские требования, не рассматривают кандидатуру на должность арбитражного управляющего и т. п.», – пояснил юрист.

В то же время к позитивным изменениям можно отнести расширение обязанностей арбитражного управляющего. В частности, к его компетенции была добавлена такая обязанность как уведомление кредиторов, требования которых обеспечены залогом, и комитета кредиторов о времени, условиях и месте продажи залогового имущества заказным письмом с уведомлением о вручении. Плюс этого изменения в процедуре ликвидации предприятий состоит в том, что таким образом лучше обеспечиваются права кредиторов, требования которых обеспечены залогом. Также важным моментом является уточнение положений ст. 14 Закона о том, что требования конкурсных кредиторов в случае, если по ним есть возражения должника, рассматриваются судом независимо от наличия таких возражений до утверждения реестра требований кредиторов в предварительном заседании. Еще одним позитивным изменением есть закрепление в Законе положения, которое позволяет конкурсным кредиторам получить от арбитражного управляющего информации о требованиях других кредиторов.

Очевидно, что законотворческая деятельность в сфере банкротства ведется и это не может не радовать, однако качество такой деятельности оставляет желать лучшего. Новый Закон «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом» уже подписан Президентом Украины 12 января 2012 г. Однако он вступает в силу, за исключением некоторых положений, в частности по уплате судебного сбора по делам о банкротстве, только через год с момента его опубликования, то есть 18 января 2013 г. Это означает, что есть еще время для анализа его спорных положений, выявить недостатки и постараться внести коррективы. Не случайно Президент Украины В. Янукович сразу после подписания поручил Кабинету Министров разработать и предложить Верховной Раде изменения в новую редакцию Закона.



## **Як захищені українці від туристичних проблем?**

Минулого місяця в Україні набрали чинності зміни до закону про туризм, що передбачає більш детальне інформування громадян про пропоновані їм послуги та нові обов'язки для туроператорів

Закон «Про внесення змін до закону України “Про туризм” щодо надання туристичних послуг» № 4385-VI встановлює, зокрема, що будь-яка надана туроператором інформація повинна містити достовірні відомості про умови договору на туристичне обслуговування. Інформація про надання туристичних послуг має доводитися в доступній наочній формі, бути розбірливою та зрозумілою.

До переліку інформації, що надається споживачеві туристичного продукту до укладення договору на туристичне обслуговування, Закон додатково відносить інформацію про: керівника групи та засоби зв'язку з ним під час туристичної подорожі; час та місце проміжних зупинок і транспортних сполучень та категорію місця, яке споживач займатиме в певному виді транспортного засобу; стан навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя; можливість та умови добровільного страхування витрат, пов'язаних з розірванням договору на туристичне обслуговування за ініціативою туриста, страхування майна.

Змінами до Закону також деталізується регулювання порядку укладення та умов договору на туристичне обслуговування. Зокрема, визначаються істотні умови такого документа: строк перебування в місці надання туристичних послуг із зазначенням дати початку та закінчення туристичного обслуговування; характеристика транспортних засобів (їх вид і категорія), дата, час і місце відправлення та повернення; готелі та інші аналогічні засоби розміщення, їх місце розташування, категорія, строк і порядок оплати готельного обслуговування; види й способи забезпечення харчування; мінімальна кількість туристів у групі та у зв'язку з цим триденний строк інформування туриста про те, що тур не відбудеться через недобір групи; програма туристичного обслуговування; вартість туристичного обслуговування і порядок оплати; форма розрахунку.

Встановлюється, що зміна ціни туристичного продукту після укладення договору на обслуговування можлива не пізніше як за 20 днів до початку подорожі і допускається тільки у разі необхідності врахувати зміну тарифів на транспортні послуги, зміни податків, а також зміни курсу гривні до іноземної валюти, у якій прораховується вартість турпродукту. При цьому збільшення ціни туристичного продукту не може перевищувати 5 % від його початкової ціни. Якщо ціна вища за

початкову на 5 %, турист має право відмовитися від виконання договору, а туроператор зобов'язаний повернути йому раніше сплачену суму.

Деякі експерти зазначають, що нововведення щодо ціни непродумане, адже досить часто авіакомпанії застосовують свої правила змін цін та квитки, що встановлюють значно коротші строки таких змін. Отже, у питанні строкового обмеження підвищення цін на туристичні послуги фактично не урегульовано порядок підвищення таких цін іншими виконавцями послуг, що входять до складу туристичного продукту.

Також Законом визначаються випадки, коли туроператор не несе перед туристом відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору – з вини туриста або третіх осіб, не пов'язаних з наданням туристичних послуг, унаслідок форс-мажорних обставин, або в результаті подій, які не могли передбачити суб'єкти туристичної діяльності.

Законом також запроваджуються нові обов'язки туроператорів (турагентів), що створюють додаткові гарантії для туристів. Зокрема, про зміну обставин повідомити туриста не пізніше як за три дні до початку туристичної подорожі (не пізніше, як через день після того, як про зміни стало відомо агенту) – турист має можливість відмовитися від виконання договору або вимагати зміни ціни туристичного обслуговування. У випадку неможливості надання значної частини туристичного продукту туроператор має вжити альтернативних заходів для виконання зобов'язань без перекладення додаткових витрат на туриста, а в разі потреби – відшкодувати туристу різницю між запропонованими та наданими послугами; за відсутності можливості чи відмови туриста – надати йому без додаткової оплати еквівалентний транспорт для повернення до місця відправлення або іншого місця, на яке погодився турист, а також відшкодувати вартість ненаданих послуг і виплатити компенсацію в розмірі, визначеному в договорі за домовленістю сторін.

Частина туроператорів обурена деякими нововведеннями. Якщо раніше відповідальність за шкоду, заподіяну неналежним наданням послуг з авіап перевезення, несли саме авіап перевізники – тобто безпосередні виконавці таких послуг, то відтепер турист звертатиметься саме до туристичного оператора з вимогами компенсації йому ненаданих чи неналежним чином наданих послуг перевезення, і останній, в силу дії договору між оператором і туристом, буде змушений компенсувати йому всі збитки. Хоча фактично час відправлення та тип судна не можуть гарантуватися навіть авіап перевізником, не кажучи вже про організатора туристичної подорожі.

Утім, навіть після поліпшення багатьох норм Закону «Про туризм», українцям все одно слід уважно ставитися до вибору турфірми. «Неправильно стверджувати, що внесені зміни зможуть повною мірою захистити туриста від шахраїв на туристичному ринку. У будь-якому разі, збираючись у подорож, туристові необхідно серйозно підходити до вибору туристичної компанії, обов'язково перевіряти наявність у неї відповідної ліцензії на здійснення туроператорської та

турагентської діяльності та фінансового забезпечення, а також уважно читати умови укладеного договору», – радить Ю. Божко, адвокат, партнер юридичної компанії «Закон перемоги».

*А. Блажкевич, канд. іст. наук, наук. співроб.*

### **Проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного судочинства в Україні**

На сьогодні адміністративне судочинство України потребує докорінного реформування в контексті міжнародних стандартів. 31 грудня 2011 р. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства» набрав чинності. За ним вноситься ряд змін у Кодекс адміністративного судочинства (КАС) України, зокрема ч. 1 ст. 18 КАС доповнено п. 5, згідно з яким, місцевим загальним судам як адміністративним судам підсудні адміністративні справи з приводу рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень судів у справах, передбачених пунктами 1–4 ч. 1 цієї статті. Тобто передбачається розширити предметну підсудність місцевих загальних судів як адміністративних судів, уточнити територіальну юрисдикцію окружного адміністративного суду міста Києва та Вищого адміністративного суду (ВАС) у справах з кількома пов'язаними між собою вимогами.

Як зауважує заступник голови ВАС України М. Цуркан у правовому тижневику «Закон і бізнес» щодо розширення предметної підсудності місцевих загальних судів як адміністративних судів, ідеться саме про так звані соціальні спори та про право місцевого суду, який наділений повноваженнями ухвалювати такі рішення, контролювати їх виконання органами виконавчої служби. Це є звичайним упорядкуванням процесу, згідно з яким саме суд має здійснювати контроль за реальним виконанням ухвалених ним же рішень.

До цього часу існувала парадоксальна ситуація, коли рішення про стягнення соціальних виплат ухвалювали місцеві загальні суди як адміністративні, а дії органів виконавчої служби щодо реалізації цього рішення контролювалися окружними судами, що викликало, в свою чергу, певний дисбаланс. Адже матеріали справи перебувають у суді першої інстанції, виконавча служба – у межах діяльності саме місцевого суду як адміністративного, боржник, як правило, – у межах юрисдикції місцевого суду... Тому питання, чи ми добровільно віддали ці справи іншим судам, не зовсім коректне, адже місцеві суди в цьому випадку виступають у ролі судів адміністративних.

Змінено порядок передачі адміністративних справ до іншого суду (ст. 22 КАС). Так, питання про передачу адміністративних справ, крім випадку ліквідації

адміністративного суду, розглядається судом у порядку письмового провадження або в судовому засіданні на розсуд суду.

КАС доповнюється також новими положеннями щодо вдосконалення процедури розгляду справ у порядку адміністративного судочинства.

Зокрема, у ст. 24 КАС, ч. 2 викладено в такій редакції: адміністративні справи розглядаються і вирішуються в окружному адміністративному суді та в місцевому загальному суді як адміністративному суді колегією у складі трьох суддів також з ініціативи судді в разі їх особливої складності.

Тобто згідно з нововведеннями у Вищому та апеляційних адміністративних судах справи повинні розглядатися колегіями в складі трьох осіб, а не п'яти, як це було раніше. Таке нововведення допоможе більш оперативно вирішувати справи, особливо однотипні. Причому законодавець зберігає можливість розгляду справи й більшою кількістю суддів, фактично, всім складом суду. Формування колегій здійснюється за алгоритмом, визначеним рішенням Ради суддів України.

Зборами суддів затверджено Положення про порядок формування колегій суддів у Вищому адміністративному суді України. Зокрема, передбачено, що адміністративні справи (у тому числі заяви за нововиявленими обставинами), підсудні ВАС, розглядаються колегіально: як судом першої інстанції – у складі не менше п'яти суддів; як судом апеляційної інстанції – у складі трьох суддів; як судом касаційної інстанції – у складі не менше трьох суддів; при вирішенні питання про допуск справи до провадження у Верховному Суді – у складі п'яти суддів.

При цьому положенням передбачено, що колегія суддів, яка діє як суд першої чи касаційної інстанції, може своєю ухвалою розширити склад за рахунок інших суддів судової палати, в якій таку колегію було сформовано. Для забезпечення однакової судової практики секретар палати своїм письмовим розпорядженням може розширити склад колегії, увівши до нього всіх суддів палати, при цьому їхня кількість повинна бути непарною.

Відповідно до закону зменшено термін вручення судової повістки (ст. 35 КАС) з семи днів до дня судового засідання, до – трьох, конкретизовано порядок обчислення строку звернення до адміністративного суду суб'єктами владних повноважень (ст. 99 КАС). Стаття визначає для суб'єкта владних повноважень шестимісячний строк на термін звернення в адміністративний суд, якщо в окремих випадках не встановлено іншого. Відлік даного строку починається з дня виникнення

підстав, що дають суб'єкту владних повноважень право на пред'явлення передбачених законом вимог. Тобто владний орган має оперативніше вирішувати питання про реалізацію свого права на звернення з позовом. Таким чином продовжується закріплення принципу стабільності публічних правовідносин і передбачуваності судових рішень.

Водночас у випадку пропущення строків звернення до адміністративного суду законом передбачено, що позовна заява може бути залишена без розгляду як на

стадії вирішення питання про відкриття провадження в адміністративній справі без проведення судового засідання, так і під час підготовчого провадження чи судового розгляду справи (ст. 100 КАС). У даній статті, зокрема, мова йде про наслідки пропущення строків. До внесення такого уточнення і практики, і вчені звертали увагу на розбіжності щодо визначення суті поняття «строк звернення з позовом в адміністративний суд». На відміну від цивільного права, адміністративне судочинство не знає такого визначення, як строк позовної давності.

Також внесено зміни до порядку вирішення питання про поновлення чи продовження пропущеного строку, зокрема законодавцем передбачено розгляд такого питання в порядку письмового провадження, разом з тим, таке правило не поширюється на строки звернення до Адміністративного суду (ст. 102 КАС).

Унісши доповнення до ст. 100 щодо наслідків пропущення строків, а в ст. 102 уточнивши, що її правила не поширюються на строки звернення в Адміністративний суд, законодавець фактично визнав строк звернення в Адміністративний суд нормою матеріального права, своєрідним аналогом строку позовної давності, розмежувавши зміст зазначених строків та правові наслідки їх пропуску.

Якщо в процесі судового розгляду справи суд встановить, що провадження у справі відкрито за позовною заявою, поданою з пропущенням установленого законом строку звернення до адміністративного суду, або викладений в ухвалі про відкриття провадження у справі висновок суду про визнання причин пропуску строку звернення до Адміністративного суду поважними був передчасним, і суд не знайде інших підстав для визнання причин пропуску строку звернення до Адміністративного суду поважними, позовна заява залишається без розгляду.

Ст. 105 КАС доповнено ч. 5 такого змісту: «адміністративний позов суб'єкта владних повноважень може, містити інші вимоги у випадках, встановлених законом». Тобто суб'єкти владних повноважень зможуть звертатися до суду з позовними вимогами, які не передбачені ч. 4 ст. 105 КАС, за умови, що право суб'єкта владних повноважень на заявлення таких вимог передбачено законом.

Одночасно відповідно до змін, внесених до ч. 4 ст. 128 КАС, суду надано право розглядати справу по суті, без відкладення розгляду, у разі неприбуття в судові засідання відповідача, належним чином повідомленого про дату, час і місце судового розгляду (у попередній редакції вказане положення стосувалось лише суб'єктів владних повноважень), без поважних причин справа може бути вирішена на підставі наявних у ній доказів без відкладення розгляду справи.

КАС доповнено також статтею 145-1 щодо зберігання речових доказів. Встановлено, що речові докази до набрання судовим рішенням законної сили зберігаються в справі або за окремим описом здаються до камери схову речових доказів суду. Речові докази, що не можуть бути доставлені до суду, зберігаються за їх місцезнаходженням за ухвалою суду. При цьому мають бути докладно

описані та опечатані, а в разі необхідності сфотографовані. Суд вживає заходи для забезпечення зберігання речових доказів у незмінному стані.

Ст. 167 КАС доповнена ч. 5. Відтепер, особа, яка бере участь у справі, а також особа, яка не брала участі у справі, але щодо якої суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси чи обов'язки, може отримати в суді, де перебуває адміністративна справа, копію рішення, що є в матеріалах цієї справи, ухваленого адміністративним судом будь-якої інстанції.

Змін зазнала і ст. 169 КАС щодо порядку внесення виправлень, описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Так, у новій редакції КАС передбачено можливість вирішувати питання про внесення виправлень у порядку письмового провадження.

Внесено зміни до ст. 183-2 КАС щодо особливостей здійснення скороченого провадження. Зокрема, у п. 6 частини шостої, якою визначено відомості, що зазначаються в постанові, прийнятій у скороченому провадженні, вилучено слова «про задоволення позову», а п. 8 щодо оскарження постанови за результатами скороченого провадження в апеляційному порядку доповнено словами «крім постанови в адміністративній справі, передбаченій п. 2 ч. 1 цієї статті» (щодо оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг). Внесені зміни, з одного боку, дають змогу суду як задовольняти позов, так і відмовляти в задоволенні, і така відмова може бути прийнята за відсутності сторін. Однак у будь-якому разі у рішення має бути законним і обґрунтованим. Якщо в процесі підготовки й розгляду справи суд не дійде висновку про розгляд її у відкритому засіданні, то рішення ухвалюється за спрощеною процедурою. У суді апеляційної інстанції рішення розглядається в письмовому провадженні та подальшому оскарженню не підлягає. Ці зміни спрямовані на швидкий і якісний захист прав і свобод особи.

Окрім зазначеного, ст. 183-2 КАС доповнено ч. 11, яка зазначає, що в порядку скороченого провадження не допускається розгляд адміністративних справ, які належить розглядати колегією суддів, а також адміністративних справ щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Логічними є також зміни до ст. 198 КАС, згідно з якою суд апеляційної інстанції за наслідками перегляду формально мав право направити справу на новий розгляд у суд першої інстанції. При цьому чинне законодавство не містило підстав для такого направлення і на практиці норма не діяла. З виключенням п. 6 ч. 1 ст. 198 КАС повноваження апеляційної інстанції набули правової визначеності. Таким чином, апеляційні адміністративні суди відтепер позбавлені права, за наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду першої інстанції, направляти справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Однак, як зауважує адвокат В. Тибінка, глава 1 розділ IV КАС не передбачала підстав, за

наявності яких суд апеляційної інстанції мав право скасувати постанову суду і направляти справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Тобто законодавець, відповідно до існуючої практики, упорядкував повноваження судів щодо можливості прийняття, розгляду та вирішення позовів органу публічної влади й уніс корективи щодо повноважень апеляційних судів.

Законодавець уніс зміни також до ст. 212 і ст. 214 КАС, зокрема, вилучив ч. 3 ст. 212 щодо порядку поновлення строку на подання касаційної скарги і визначив повноваження судді-доповідача при прийнятті цієї скарги. Ці повноваження виписані таким чином, що виникають запитання, зокрема, хто має визнавати поважність чи неповажність причин пропуску строку і хто конкретно має вирішувати питання про його поновлення та чи взагалі потрібно ухвалювати рішення про таке поновлення? Згідно зі ст. 102 КАС питання про поновлення процесуального строку вирішується судом і передує відкриттю касаційного провадження, тому послідовність процесуальних дій судді-доповідача й суду набувають алогічного характеру.

Тобто спочатку суд має вирішити питання про поважність причин пропуску строку і повинен визначити чи поновлювати його чи відмовляти в задоволенні заяви. Далі суддя має вирішувати питання про наявність інших підстав для відмови у відкритті провадження. Якщо є сумніви щодо поважності причини пропуску строку, особам надається 30 днів для викладення інших підстав для його поновлення. Потім суд колегіально знову повинен проводити засідання, щоб вирішити питання про обґрунтованість цих підстав, а після цього суддя знову самостійно вирішує, чи немає інших перешкод для відкриття провадження...

Ця схема не узгоджується з формальною логікою. Тому однозначно, що будуть проблеми в правозастосуванні. Крім того, такий алгоритм відрізняється від правил у цивільному суді, де судді-доповідачу трохи легше, оскільки йому надано право одноособово вирішити питання про поновлення строків.

У контексті застосування цих норм припиниться або звузиться до певного спектра дискусія щодо правової природи строку звернення в суд. При цьому питання про поважність його пропуску не залежатиме від наявності заяви про поновлення цього строку, а саме по собі пропуску строків звернення не буде підставою для відмови в прийнятті і розгляді позову.

Основна ідея нововведень – стабільність судових рішень, у певній мірі дотримання принципу юридичної визначеності, тобто усунення ситуацій, коли судові рішення могли переглядатися судами невизначену кількість разів. Із процесу усувається багато зайвого. До речі, останніми змінами передбачено граничні строки звернення в суд із заявами щодо перегляду справ за нововиявленими обставинами. Таке скорочення робить правовідносини більш стабільними.

Дійсно, якщо законодавець установив, що звернення про перегляд справи за нововиявленими обставинами можливе не пізніше ніж через три роки з дня

набрання рішенням законної сили, то це доводить, що ухвалені судами акти стануть стабільнішими.

Вітчизняна практика доводить, що в багатьох випадках особи прагнуть переглянути законні та обґрунтовані рішення, ухвалені 5–10 років тому. Особливо це стосується оскаржень рішень органів державної влади чи місцевого самоврядування в так званих земельних спорах: прийшовши до влади, нова команда намагається переглянути рішення своїх попередників. Тому для стабільності публічних правовідносин законодавець установив граничний строк звернення з заявою про перегляд рішень, що набули законної сили.

Незалежно від поважності пропуску строку оскарження суд відмовляє у відкритті апеляційного провадження у разі, якщо апеляційна скарга прокурора, органу державної влади або місцевого самоврядування чи іншого суб'єкта владних повноважень подана після закінчення одного року з моменту оголошення рішення. Таким же буде наслідок пропуску згаданими особами строку касаційного оскарження після закінчення одного року з моменту набрання рішенням законної сили, що є позитивним.

Щодо встановлення певних обмежень на оскарження актів суду першої інстанції, запровадження апеляційних та касаційних «фільтрів» – це важливий напрям подальших змін у законодавстві. Доступ до судочинства як загальне право, гарантія цього доступу державою та суцільне апеляційне й касаційне оскарження – це не тотожні поняття. Завданням адміністративного судочинства є захист конкретної особи від неправомірних дій, який з огляду на завантаженість судів однотипними справами відкладається на тривалий період, та втрачається сутність адміністративного судочинства, оскільки завдання ефективного й швидкого захисту особи нівелюється.

Рішення, які визнані усталеними (тобто ті, якими однотипні спори вирішені вищими судовими установами), мають бути обов'язковими для виконання державним органом або посадовою особою, незалежно від складу учасників спору (від прізвища позивача).

Водночас у суддів можуть виникнути певні труднощі з застосуванням законодавчих новацій, які складаються з двох складових: практичної і теоретичної. Практична, наприклад, полягає в тому, в якому порядку поновлювати строки на оскарження рішень судів в апеляційному чи касаційному порядку. До запровадження нововведень було зрозуміло, що апеляційний або касаційний суд, отримавши скаргу на рішення, подану з пропуском строку звернення, перед вирішенням питання про відкриття провадження повинен колегіально з'ясувати питання поважності причин пропуску строку, тобто поновити чи відмовити в його поновленні. Залежно від цього суддя-доповідач відкривав провадження, якщо не було інших перешкод, чи залишав скаргу без розгляду.

У Законі доповнено і перелік постанов, які виконуються негайно. Зокрема, окрім інших постанов, передбачених у ст. 256 КАС, негайно виконуються постанови суду щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень вчинити певні



дії щодо розгляду звернення, у тому числі інформаційного запиту фізичної чи юридичної особи; припинення за зверненням суб'єкта владних повноважень юридичних осіб чи фізичних осіб-підприємців у випадках, передбачених законом; стягнення грошових сум, які ґрунтуються на рішеннях суб'єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений КАС термін оскарження.

Закон передбачає також розширення переліку постанов, які допускають негайне виконання. Передусім це рішення, найбільш значущі для особи, на захист якої вони спрямовані, а саме: присудження пенсій або інших періодичних платежів з державного бюджету в межах суми стягнення за один місяць; присудження виплати заробітної плати або іншого грошового утримання у відносинах публічної служби; відновлення на посаді у відносинах публічної служби; припинення повноваження посадової особи в разі порушення нею вимог щодо несумісності (тобто захищаються державні або суспільні інтереси); уточнення списку виборців; обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання, усунення обмежень у реалізації такого права; негайне виконання постанов про накладання арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму; примусове видворення іноземця чи особи без громадянства в частині безпосередньо затримання цих осіб.

Ухвала про звернення постанови до негайного виконання набирає законної сили з моменту проголошення, хоча й зберігається спосіб її оскарження у загальному порядку. При цьому закон передбачає, що суд в окремих випадках з власної ініціативи може своєю ухвалою в порядку письмового провадження звернути постанову до негайного виконання.

Європейська, світова практика пропонує інший шлях: саме по собі рішення адміністративного суду вже є виконавчим документом. Як правило, публічні особи, державні посадовці, отримавши такі рішення, виконують його, не чекаючи державного примусу. У нас же, незважаючи на те, що спосіб, строки, порядок виконання можуть бути визначені в судових рішеннях, ті, кому вони адресовані, чекають індивідуального примусу.

Суть адміністративних рішень – це, здебільшого, адресування судом вимоги до органу влади усунути порушення, здійснити певні дії або утриматися від їх здійснення. Тому примусове їх виконання через механізм, встановлений Законом України «Про виконавче провадження», є певним нонсенсом. «Оскільки правосвідомість публічних осіб відстає від розвитку адміністративного права, ми пропонуватимемо вдосконалювати чинне законодавство, щоб самі по собі рішення в адміністративних справах були безальтернативним виконавчим документом», – зазначає М. Цуркан.

Здійснення судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах проводиться у відповідності до нової редакції ч. 2 ст. 267 КАС, за наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання постанови суду або в разі неподання такого звіту, штраф (у розмірі від 10-ти до 30-ти мінімальних заробітних плат) накладається не на посадову особу, відповідальну за

виконання постанови (як це було до набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства»), а на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання постанови.

Правила судового контролю, запроваджені раніше, були не зовсім дієві та передбачали значні штрафи, які, на думку М. Цуркана, суди просто остерігалися застосовувати, оскільки йшлося про стягнення сотень тисяч гривень. Тому упорядкування розмірів штрафів (від 10 до 30 мінімальних заробітних плат, замість 100–300) надасть новий імпульс виконуваності рішень.

Посилюється контроль за вчасним виконанням рішень. З огляду на те, що Європейський суд з прав людини зазначає, що більшість заяв, поданих проти України, стосується саме невиконання рішень національних судів, стадія виконання є складовою судового розгляду, то наявність судового контролю за виконанням судових рішень – це логічна складова всього судового процесу. Дієвий контроль покликаний зменшити величезну кількість заяв проти України, які надходять до Європейського суду. Виконання рішень Європейського суду прискорить євроінтеграцію України та зміцнить авторитет держави в ЄС та на міжнародній арені.

Адвокати, коментуючи зазначені вище зміни, запевняють, що такі зміни повинні забезпечити розвантаження роботи адміністративних судів та зробити ефективнішим судовий контроль за виконанням рішень в адміністративних справах.

У Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства» положення КАС доповнені також розд. 7, який регулює порядок відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі.

Необхідність внесення таких змін обґрунтована тим, що на сьогодні у питання не було врегульовано на законодавчому рівні, а тому в разі виникнення обставин, які призвели до повної або часткової втрати судового провадження в адміністративній справі, учасники судового процесу автоматично позбавляються права на повноцінний судовий захист своїх прав та інтересів, зазначає Н. Дейнега в аналітичному виданні «Юрист & Закон».

Істотною ознакою цього інституту адміністративного процесу є те, що, на відміну від позовного провадження в адміністративній справі, метою захисту в процесі розгляду справи є не матеріальні суб'єктивні права заявника, а його процесуальні права на використання матеріалів справи, що втрачена, для подальшого захисту своїх інтересів.

Так, за новим розділом КАС встановлюються особливості та порядок відновлення судом втраченого провадження в адміністративній справі.

Зокрема, у ст. 273 передбачено, що дія нового розділу поширюється на адміністративні справи за умови, що, зокрема, провадження у цих справах завершено винесенням відповідного рішення по суті або постановленням ухвали

про закриття провадження по справі; матеріали справи втрачені повністю або частково.

Наявність цих двох умов є обов'язковою для прийняття судом рішення про розгляд справи щодо відновлення втраченого судового провадження. У разі, якщо, наприклад, особа звернулася щодо відновлення втраченого провадження у справі, яка не була розглянута повністю, суд залишає таку заяву без розгляду.

Визначено дві групи підстав втрати судового провадження:

1. Об'єктивні – стихійні лиха, закінчення терміну зберігання матеріалів справи тощо.

2. Суб'єктивні – неповернення справи посадовими особами, злочинні дії зацікавлених громадян, у тому числі крадіжка або знищення справи, недбалість посадових осіб під час зберігання справи у суді, пересилання, тощо.

Ст. 275 КАС встановлює виключну підсудність справ про відновлення втраченого судового провадження. Заява про відновлення втраченого провадження має бути подана до суду, який виніс рішення по суті справи або ухвалу про закриття провадження.

Нові положення КАС встановлюють досить жорсткі вимоги до заяви про відновлення втраченого судового провадження.

Так, ініціювати розгляд такої справи можуть лише зацікавлені особи, які брали участь у справі або чий інтерес стосується постановлене рішення. Також розгляд справи щодо відновлення втраченого судового провадження може бути розпочато за ініціативою суду.

На сьогодні, на жаль, звужено можливості органів прокуратури позиватися в інтересах громадян та юридичних осіб. Загалом, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства» уточнює процесуальні повноваження осіб, котрі можуть представляти інтереси громадянина або держави. Ідеться про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, про органи державної влади й органи місцевого самоврядування, які можуть звертатися до суду в інтересах осіб, а також про роль і місце прокурора в адміністративному процесі. Ці суб'єкти не позбавляються права бути повноправними учасниками процесу і у випадках, коли законом надано можливість звертатися з відповідними позовами. Проте законодавець зазначає, що при зверненні в адміністративний суд уповноважений Верховної Ради України та органи державної влади повинні надати докази, які підтверджують наявність поважних причин, що унеможливають самостійне звернення осіб до суду для захисту своїх прав та інтересів.

Щодо прокурора, то з метою представництва інтересів громадянина або держави в адміністративному суді прокурор у межах повноважень, визначених законом, звертається до суду з позовами, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження в якій відкрито за позовом інших осіб, на будь-якій стадії її розгляду, подає апеляційну та касаційну скарги, заяву про перегляд рішення Верховним Судом

України, про перегляд рішення за нововиявленими обставинами для представництва інтересів громадянина або держави. Однак при цьому, щодо захисту інтересів громадянина, прокурор повинен довести неможливість самостійно представляти свої інтереси громадянином.

На переконання М. Цуркана, це зробить звернення прокурора до адміністративного суду більш дієвим й усуне випадки, коли вони вмотивовані досягненням певних кількісних показників у роботі прокуратури щодо, наприклад, звернення з позовами до суду.

Щодо звернень прокурора в інтересах держави, то тут підхід фактично не змінено, порівняно з тим, який існував до внесення змін: прокурор і раніше мотивував у чому полягає такий інтерес, і він обов'язково має бути правовим.

Щоб поліпшити якість захисту прав громадян в адміністративному судочинстві України потрібно спростити процедуру доступу громадян до суду, і в цьому контексті цікаві законодавчі ініціативи щодо можливості запровадження відеоконференцзв'язку. Зокрема, 27 січня 2012 р. у Верховній Раді України зареєстровано проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні у режимі відеоконференції» за № 9753, запропонований народними депутатами В. Писаренком, В. Пирипенком та С. Ківаловим. Проект включений до порядку денного Верховної Ради 7 лютого 2012 р. за № 4344-VI. У свою чергу, 10 лютого 2012 р. зареєстровано проект постанови «Про прийняття за основу проекту закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні у режимі відеоконференції”» за № 9753/П. 21 лютого 2012 р. було вручено подання Комітету Верховної Ради з питань правосуддя про розгляд зазначеного законопроекту, а також доручено його доопрацювати з урахуванням зауважень і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести на розгляд Верховної Ради у другому читанні.

Водночас українськими законодавцями щодо поліпшення якості захисту прав громадян в адміністративному судочинстві, вивчається також досвід російських колег, де передбачено подання позовної заяви через Інтернет. Зазначені зміни покликані спростити доступ громадян до суду й отримати результат у найкоротший термін у контексті завдань адміністративного судочинства. Запропоновано максимально усунути можливість контактів особи із суддею чи працівником суду, крім як безпосередньо в судовому засіданні.

На думку адвоката Адвокатського об'єднання «Адвокатська компанія “Соколовський і Партнери” А. Я. Боднарчука, зміни внесені Законом повинні забезпечити певне розвантаження роботи адміністративних судів та зробити ефективнішим судовий контроль за виконанням рішень в адміністративних справах.

Таким чином, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства» вніс багато поправок і змін в положення Кодексу адміністративного судочинства

України. Адміністративний процес повинен відбуватися більш оперативно, потрібно виключити або хоча б мінімізувати можливість зловживання учасниками процесу їх процесуальними правами, забезпечити одноманітність положень КАС з аналогічними положеннями інших процесуальних кодексів у сучасних умовах (питання заявлення відводу судді після початку судового розгляду, відновлення втраченого судового провадження та ін.). Щодо мінімізації зловживання учасниками процесу їх процесуальними правами, то на сучасний період надмірно урізано процесуальні можливості учасника впливати на хід судового провадження, що не відповідає європейським стандартам в області здійснення правосуддя і, зокрема, положенням Європейської конвенції з прав людини 1950 р.

*Н. Іванова, канд. іст. наук, завіди́лу НЮБ*

### ***Електронний цифровий підпис – не просто розчерк пера***

Розвиток інформаційних технологій вимагає правового врегулювання і страхування ризиків у сфері контролю походження і цілісності інформації, що є необхідною умовою забезпечення інформаційної безпеки в економічній сфері та державному управлінні. Одним з регулятивних заходів у сфері захисту інформації є використання цифрового підпису. В Україні поняття та сфера застосування електронного цифрового підпису (ЕЦП) визначені Законом «Про електронний цифровий підпис».

Отримання ЕЦП відбувається за допомогою програмного забезпечення і спеціальної математичної функції. Обчислюється «відбиток повідомлення» (message digest), що має такі особливості: фіксовану довжину, незалежно від обсягу інформації повідомлення; унікальність відбитка для кожного повідомлення; неможливість відновлення повідомлення за його відбитком. Таким чином, якщо документ був модифікований, то зміниться і його відбиток, що буде виявлено під час перевірки електронного цифрового підпису. Після цього відбиток документа шифрується за допомогою програмного забезпечення й особистого ключа автора.

Таким чином, обчислення відбитка документа захищає його від модифікації сторонніми особами після підписання, а шифрування особистим ключем автора підтверджує авторство документа.

Ключовою властивістю цифрового підпису є надання електронним повідомленням юридичної сили. Електронний документ з ЕЦП виконує усі функції «паперового» документа: фіксує інформацію; фіксує особу, що підписала; фіксує умови складання (дату, час, місце тощо); розрізняє оригінал і копію документа і може бути доказом у суді.

Основною проблемною ділянкою застосування ЕЦП сьогодні стало зобов'язання надавати до державної податкової служби (ДПС) податкові декларації в електронному вигляді. Особливість проблеми полягає в тому, що за

умови подання звітності засобами електронного зв'язку в електронній формі обов'язково має дотримуватися умова щодо реєстрації в установленому законом порядку електронного підпису підзвітної особи. Тут варто звернути увагу на те, що Законом «Про електронний цифровий підпис» розрізняються електронний та електронний цифровий підпис, що є різновидом першого. Так, якщо електронним підписом вважаються дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних, то електронний цифровий підпис – це різновид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа <sup>1</sup> та перевіряється за допомогою відкритого ключа <sup>2</sup>. Зрозуміло, що для подання звітності в електронному вигляді до державних органів необхідно спеціальне програмне забезпечення, за допомогою якого можна сформувати і подавати електронні документи.

Отже, для реалізації п. 49.4 ст. 49 гл. 2 Податкового кодексу України, який вимагає великі та середні підприємства звітуватися податкової в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису, необхідно зареєструвати власне електронний підпис. Сьогодні реєстрація електронного підпису представляє собою платну послугу акредитованих центрів сертифікації ключів, яка полягає в отриманні посиленого сертифіката відкритого ключа, що дає змогу використовувати технологію електронного цифрового підпису. На сьогодні в ДПА акредитовано шість центрів сертифікації ключів, які видають сертифікати на один-два роки.

Варто зауважити, що в деяких ЗМІ нещодавно з'явилася інформація про те, що ДПС України планує в травні видавати безкоштовні електронні ключі для всіх платників податків. З їх допомогою можна буде заповнити декларацію, переглянути заборгованість і поставити ЕЦП на документах. Голова Державної податкової служби України О. Клименко заявив, що всі юридичні особи і фізичні особи будуть мати можливість отримати цей ключ безкоштовно.

Є сподівання, що в разі реалізації цієї заяви підприємці відчують певне полегшення додаткового фінансового тягаря податкової звітності. Адже плату за програму пересилки електронної звітності беруть комерційні компанії, плюс додатково треба сплатити за сертифікати відкритих електронних ключів.

Окремою темою є використання електронних документів з ЕЦП у судах. В Україні на сьогодні судова практика не має відпрацьованого механізму представлення електронного документа, підписаного ЕЦП, як доказу в суді. Чітко

---

<sup>1</sup> Особистий ключ – параметр криптографічного алгоритму формування електронного цифрового підпису, доступний тільки підписувачу.

<sup>2</sup> Відкритий ключ – параметр криптографічного алгоритму перевірки електронного цифрового підпису, доступний суб'єктам відносин у сфері використання електронного цифрового підпису.

не прописані процедури експертизи електронного документа та його вилучення. В той же час, за словами партнера Міжнародної юридичної служби А. Ніцевіча, юристи дедалі частіше стикаються з ситуаціями, коли, наприклад, листування між бізнес-партнерами ведеться за допомогою електронного документообігу. У разі виникнення спорів і постає проблема доказової сили електронного документа. За словами юриста, підставою для партнерів, третіх осіб і суду вважати певну угоду, закріплену ЕЦП, укладеною, можна у випадку, якщо сторони заздалегідь письмово, наприклад у генеральній угоді, домовилися про використання ЕЦП при здійсненні подальших своїх операцій. Проте для того щоб така операція була визнана чинною юридично, сторони повинні правильно оформити договір про використання ЕЦП. Умови і порядок електронного документообігу, а також використання ЕЦП сторони повинні чітко прописати в договорі.

Варто зауважити, що і сама комерційна угода сьогодні може мати форму електронного документа. У ст. 3 Закону «Про електронний цифровий підпис» зазначається, що належним чином завірена ЕЦП за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису (печатки) особи. Відповідно, якщо при укладенні електронного договору сторони використовують належним чином підтверджену ЕЦП, можна стверджувати, що договір має юридичну силу.

Водночас, не дивлячись на те, що в господарських спорах сьогодні дедалі більше фігурують електронні документи, судді часто керуються тим, що електронні докази не передбачені в чинному господарсько-процесуальному кодексі, а тому іноді можуть узагалі не долучатися до справи як такі. Відповідно до ч. 2 ст. 32 ГПК в господарському процесі встановлюються такі види доказів: 1) письмові, 2) речові; 3) висновки судових експертів; 4) пояснення представників сторін та інших осіб, що беруть участь у процесі.

Юрист АФ «Паритет» В. Шестаков зазначає, що судова практика у сфері визнання електронних угод досить суперечлива. Існують рішення, у яких українські суди визнавали дійсність електронних договорів без ЕЦП. Водночас існують діаметрально протилежні рішення, у яких електронні документи визнані юридично недійсними виключно з причини відсутності в них ЕЦП. Таким чином, в Україні в юридичній силі електронного документа можна бути абсолютно впевненим виключно при його підтвердженні ЕЦП. Безумовно, можна намагатися довести в суді протилежне, однак, за словами юриста, передбачити результат такого розгляду нелегко.

Отже, найменш проблемним варіантом ідентифікації електронних документів є, безумовно, використання сторонами при укладанні угод електронного цифрового підпису.

Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що використання ЕЦП набирає обертів в усіх державних інституціях. Сьогодні кожний український суддя має особисту ЕЦП, що накладається на ухвалені ним вироки і рішення перед передачею їх до Єдиного державного реєстру судових рішень. Багато підприємців використовують ЕЦП для податкової звітності. Однак на сьогодні рівень оснащеності суб'єктів

господарювання ЕЦП усе ще можна називати недостатнім. Це пов'язано з тим, що підприємці слабо поінформовані про можливості та ефективність використання ЕЦП не тільки для звітування в податковій, а й для забезпечення себе під час укладання угод та ділового листування.

*С. Ємельянов, мол. наук. співроб.*

### ***Нові заборони у сфері реклами тютюнових виробів***

13 березня Президент України В. Янукович підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо заборони реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів». Закон був прийнятий ВР ще 22 вересня 2011 р., але глава парламенту не підписував цей закон протягом п'яти місяців, оскільки спірним питанням стали трактування нових визначень щодо реклами і спонсорування тютюнових виробів, а також заборон, які встановлюються в цій сфері.

Комітет з питань регламенту, депутатської етики та забезпечення роботи Верховної Ради України офіційно запропонував В. Литвину скасувати результати голосування за закон та переголосувати його в другому читанні. Такий самий варіант було запропоновано і Головним юридичним управлінням Верховної Ради.

Підписання закону було відкладено з метою ліквідації всіх неузгодженостей у тексті документа. Проте в лютому 2012 р. В. Литвин відправив закон на підпис Президенту без повторного розгляду, що викликало багато суперечок у кулуарах. Нині нарешті, закон підписано і він вступить у силу 17 вересня. Таким чином буде встановлено повну й остаточну заборону на рекламу тютюнових виробів.

Підписавши цей закон, Президент підтвердив свою заяву, зроблену під час виступу на Генеральній асамблеї ООН з неінфекційних захворювань у вересні 2011 р., зокрема про те, що боротьба з тютюнопалінням є одним з пріоритетів державної політики.

Варто зауважити, що реклама тютюну була сильно обмежена і до прийняття закону. Останні два-три роки вона дозволялася тільки в спеціалізованій пресі і в торгових точках. Тепер законом заборонена й ця реклама. Нові заборони стосуються насамперед просування в точках продажів. У торгових точках доведеться прибрати прилавки з цигарками, так як усе це тепер кваліфікується, як інформація в місцях продажів. Але це не рекламний ринок, а витрати тютюнових компаній. Усі інші рекламні сектори від цього практично не постраждають. Звичайно, преса зі смутком сприйняла цю звістку, але не можна сказати, що заборона завдасть шалених збитків друкованим виданням.

Основна мета закону – заборонити рекламу в барах і ресторанах, а також прикрити спеціалізовані друковані видання, під обкладинкою яких виходять звичайні



газети і журнали. Проте, за словами експертів, сьогодні втрати для ринку преси становитимуть 5 % від прибутку, можливо навіть менше.

Експерти зазначають, що законом вводяться штрафи для організаторів (до 6 тис.грн) і учасників (до 425 грн) промо-акцій (BTL <sup>3</sup>) на підтримку тютюнових марок. Останній сегмент – найбільший за розміром бюджетів, саме тому попередні заборони проведення таких акцій багаторазово порушувалися.

Що стосується проблем зовнішньої реклами тютюнових виробів, то тут особливих змін відбутися не повинно, адже вона в Україні заборонена досить давно.

Питання реклами тютюнових виробів у медіа прокоментував виконавчий директор Української асоціації інтернет-реклами А. Заблоцький: «Частка тютюну на ринку медійної реклами була вкрай незначною – менше 10 %. Зникнення такої частини рекламодавців практично ніяк не вплине на ринок. Так, якимось окремим агентствам буде трохи важче. Але великі тютюнові компанії працюють лише з великими агентствами. Тому хіба що якийсь акаунт-менеджер буде змушений терміново перепрофілюватися. Ось, мабуть, і все».

Крім того, у тютюнових рекламодавців є свої, внутрішні обмеження щодо реклами, які набагато жорсткіші національних обмежень. Особливо це стосується міжнародних корпорацій. «У них дуже сувора внутрішня вимога, щоб їх рекламна комунікація була доставлена людям старше 18 років. А підтвердження того, що людині 18 років – це дуже складна процедура», – розповідає А. Заблоцький.

Тепер аналогічна вимога з'явиться і в Україні. За новим законом, реклама тютюнових виробів і торгових марок в Інтернеті забороняється. Виняток становлять веб-сайти, призначені для повнолітніх, обов'язковою умовою доступу до яких є ідентифікація віку.

За словами А. Заблоцького, заборони в частині реклами в Інтернеті виписані нечітко. Так, залишається відкритим питання неукраїнського інформаційного поля. «Якщо я ходжу, приміром, на зарубіжний веб-сайт, і там “висить” банер тютюнової компанії – як із цим боротися? А ніяк, – говорить А. Заблоцький. – Будемо дивитися, як закон будуть імплементувати з точки зору конкретних випадків. Поки ж, я думаю, це вкрай складно». Крім того, закон ніяк не забороняє SEO <sup>4</sup> - просування тютюнових компаній їх продуктів. Усі пошукові системи нині на запит «тютюн» або на запити з назвами відомих марок цигарок видають мільйони сторінок посилань. Найбільш «просунуті» посилання саме на рекламні та іміджеві

---

<sup>3</sup> BTL (від англ. Below-the-line) – комплекс маркетингових комунікацій, що відрізняються від прямої реклами ATL (above-the-Line) рівнем впливу на споживачів і вибором засобів впливу на цільову аудиторію. Це реклама не пов'язана з медіа, всілякими роздачами призвів і розіграшами з лотереями. BTL дає змогу доносити рекламне повідомлення або заклик до покупки безпосередньо до індивідуального споживача, повідомлення в цьому випадку має максимально особистісний та індивідуальний характер, місце дії максимально наближається до місця продажу або до місця, де приймається рішення про покупку.

<sup>4</sup> SEO (search engine optimization) - комплекс заходів для підняття позицій сайту в результаті видачі пошукових систем визначеними запитами користувачів.

матеріали тютюнових компаній і марок. Ще більш запутане питання з рекламою тютюну в блогах і приватних акаунтах соцмереж. «Наш уряд досить погано уявляє собі, як влаштований Інтернет», – говорить А. Заблоцький і додає, що нечітке законодавство дасть владі привід для тиску на ринок.

Нова заборона на рекламу створює штучні ризики для бізнесу, вважає юрист Української асоціації видавців періодичної преси О. Дяченко. Адже обмеження стосуються не тільки торгових марок, але й інших об'єктів інтелектуальної власності, під якими випускаються тютюнові вироби. «Оскільки такі ТМ можуть використовуватися і для інших, не тютюнових товарів, очевидно необґрунтоване обмеження реклами та штучне створення ризиків», – говорить юрист.

ЗМІ доведеться бути дуже уважними, щоб випадково не порушити нову вельми невизначену заборону, підкреслив О. Дяченко. Ураховуючи формулювання визначення реклами в Законі «Про рекламу» («інформація про особу чи товар, поширена в будь-якій формі і будь-який спосіб і призначена сформулювати або підтримання обізнаності споживачів реклами та їх інтерес щодо таких осіб і товарів»), будь-яку статтю, в якій згадуються цигарки, можна вважати рекламою цигарок.

«Якщо серйозно, то визначення реклами в законі – це його основний недолік. Це визначення дає змогу будь-який матеріал у ЗМІ за бажання трактувати як рекламний. Цим, безсумнівно, скористаються ті, хто створює собі PR за рахунок питання заборони реклами. Будь-який привід для залучення ЗМІ до відповідальності може бути використаний для тиску з боку чиновників, а це стає дуже небезпечним у міру наближення чергових виборів», – додає юрист.

Нічого нового для ринку цей закон не принесе, усе і так заборонено майже вже 10 років, коментує закон керівник правового центру Незалежної асоціації телерадіомовників (НАМ) Т. Фоміна. Однак заборона на спонсорство з боку імпортерів і торговців створює очевидну проблему. Адже залишається не зрозумілим, як розпізнати серед потенційних спонсорів імпортера, продавця або виробника тютюнових виробів, заручитися розписками всіх спонсорів, що вони не виробляють (торгують, імпортують) тютюнові вироби; вимагати, щоб спонсори представили довідку з управління статистики про види економічної діяльності. Однак навіть вказівка для здійснення такої діяльності зовсім не означає, що вона реально проводитиметься. Що ж стосується імпортерів, то інформацію про їхню діяльність можуть дати хіба що органи митниці, зазначає Т. Фоміна.

На її думку, на практиці ця заборона виявиться «мертвою» нормою, яку ніхто не буде виконувати. У Кодекс про адміністративні правопорушення введено штрафи за порушення порядку спонсорства, однак контролюючим органам треба буде довести, що в керівництва ТВ-компанії була можливість дізнатися, що спонсор є виробником (оптовим торговцем, імпортером) тютюнових виробів. Разом з тим сьогодні контролюючі органи все ж використовують для оцінки ситуації здоровий глузд, вважає Т. Фоміна. «Я пригадую лише один випадок, причому не з електронним, а з друкованим ЗМІ, коли орган із захисту прав споживача розцінив

як рекламу статтю про відомий творчий колектив. Тоді суперечку вирішили на користь ЗМІ», – говорить вона.

Не секрет, що в ЗМІ зустрічаються приклади прихованої реклами. «Не думаю, що у випадку з тютюновими виробами практика зміниться. У нашій країні суворість законів нівелюється тим, що ніхто їх не виконує», – додає експерт.

Не зовсім зрозуміло, як розпізнати серед потенційних спонсорів імпортера чи продавця тютюнових виробів. Загалом, документ є досить корисним і, звісно, має зробити свій позитивний внесок у програму для боротьби з палінням в Україні. Однак експерти побоюються, що компанії, які заробляють на рекламі цигарок великі гроші, уже сьогодні розробляють шляхи, якими можна буде обійти закон.

## ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

Блог на сайті LB.ua

Про автора: С. Романюк, журналіст

*Недавно у стен Верховной Рады произошел весьма характерный инцидент. Депутат от коммунистов Ю. Гайдаев, садясь за руль шикарного «Порше каен», возмутился намерением коллег обложить подобные средства передвижения налогом на роскошь.*

На самом деле, какая же это роскошь для коммуниста? Вон сколько рядом более дорогих «Майбахов», «Роллс-Ройсов», «Мазерати» и прочих эксклюзивных «тачек», которые развозят по городу уставших от праведных трудов народных избранников! Стоят огромных денег, не то, что коммунистическое средство передвижения товарища Гайдаева. «Порше каен» нынче на рынке продают за каких-то 180 тыс. долл., а если со значительным пробегом – и за половину цены можно сторговаться. Депутат, конечно же, подержанный автомобиль покупать не будет, но разве стоит за это его порицать?

Весь этот спор из улицы перенесся в телевизионные студии и был приурочен обсуждению проекта закона о налоге на роскошь. Наиболее интересна в этом плане позиция коммунистов, которую коллеги доверили озвучивать одному из самых словоохотливых из них – А. Голубу. Он назвал законопроект профанацией и предвыборной технологией С. Тигипко, поскольку и сами коммунисты трижды вносили нечто подобное в парламент, поддержки не получили, депутат Ю. Гайдаев воспринял это как волю народа, купил «Порше каен», а теперь его уличили в роскоши.

Словом, коммунисты одновременно выступают и против роскоши, и против обложения ее налогом. Впрочем, это позиция всей политической элиты, а «защитники пролетариата» лишь наиболее рельефно ее отразили.

Что же на самом деле предлагает правительство? В роскошь попадут изделия из меха, кожи, ковры, текстиль, предметы искусства, антиквариат, за которые владельцы выложили свыше 30 минимальных зарплат. Облагаться налогом будут также изделия из драгметаллов или драгоценных (полудрагоценных) камней, часы, мобильные телефоны, оружие, за которые уплачено свыше 20 минимальных зарплат. Налог будет взиматься один раз при покупке в сумме 10 % от стоимости на момент покупки или ввоза на таможенную территорию Украины.

«Настало время, когда богатым надо поделиться с бедными. Я считаю, что это принесет не такой и большой финансовый эффект для страны, но, я считаю, что это чрезвычайно важно с моральной точки зрения. Например, во Франции 16 миллиардеров сами обратились к Президенту Саркози для того, чтобы такой закон был принят. Они сами инициировали такой закон. И я считаю, что это правильно», – сказал С. Тигипко.

Владельцы самолетов, вертолетов, яхт будут платить каждый год 0,2 % от минимальной зарплаты за каждый килограмм взлетной массы. Депутат Ю. Гайдаев и его коллеги-владельцы дорогих авто с двигателем, объемом свыше 3400 куб. см будут платить ежегодно 20 % от минимальной зарплаты за каждые 100 куб. см.

В разряд роскоши законодатели отнесли квартиры свыше 200 кв. м. и дома больше 400 кв. м. Их владельцы будут платить каждый год 2 % от минимальной зарплаты за каждый квадратный метр.

В документе предусмотрено увеличение налога на доходы. Если таковые превышают 16 095 грн в месяц (свыше 15 минимальных зарплат на 1 января), ставка налога для суммы превышения увеличивается до 20 % (для всех остальных этот налог сейчас составляет 15 %). Если же сумма доходов в месяц превышает 10 730 грн (10 минимальных зарплат), будет взиматься 17 % с суммы превышения.

«Повышение уровня налогообложения доходов работающих граждан в виде заработной платы в контексте внедрения налогообложения так называемого богатства или роскоши только углубит социальное расслоение, увеличит напряжение в обществе, будет сдерживать становление среднего класса, то есть может быть контрпродуктивным» – сообщение Европейской Бизнес-ассоциации.

Эксперты отмечают, что наиболее болезненно налог отразится на представителях среднего класса. Проконтролировать покупку бриллиантов, ковров, туфель из крокодиловой кожи, швейцарских часов или мобильных телефонов, инкрустированных бриллиантами, практически невозможно, все это приобретается за рубежом в условиях абсолютной конфиденциальности. Самолеты, вертолеты и яхты приписаны к оффшорным территориям, с их владельцев – как с гуся вода. Зарплаты в десятки тысяч у нас получают «черным налом», куда никакой налог не ткнется.

Как всегда, аукнется среднему классу. Скажем, нажила многодетная семья просторную квартиру в 200 кв. м, забрала из деревни родителей, дети выросли, внуки появились – вот она и за всех заплатит.

Что же касается депутата на «Порше каен», то ему переживать нечего! Они за один обед в ресторане выкладывают сумму, эквивалентную месячному доходу среднестатистического украинца. А если налоговая все-таки постучится – у него же депутатская неприкосновенность, он – символ нашей государственности!

А с символами шутки плохи... *(Зачем коммунисту «Порше каен» // LB.ua ([http://blogs.lb.ua/stepan\\_romanyuk/143045\\_zachem\\_kommunistu\\_porshekaen.html](http://blogs.lb.ua/stepan_romanyuk/143045_zachem_kommunistu_porshekaen.html)). – 2012. – 27.03).*

\*\*\*

Блог на сайті LB.ua

Про автора: А. Ільківа, адвокат

*Коли Нільса Бора запитали з приводу одного наукового дослідження, той відповів, що воно, скоріш за все, невірне, тому що недостатньо безглузде.*

Пропоновані зміни до Конституції України – достатньо безглузді, але якщо дійсно клин вибивають клином – то вони здатні подолати безумство потрапляння на Банківську чи Грушевського.

Нічим іншим, як безглуздям, не можна назвати те, що зробили щирі і не надто щирі українці з парламентом, у якому засіли і заради сидіння в якому людиноподібні істоти продали свої душі лише з однією метою – збереження і примноження багатства. А президентство стало не нижче Божого посланця.

Тож думайте, якщо маєте на це мужність. Найбільший страх – це страх думати.

Верховна Рада України від імені українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу урахувуючи катастрофічний рівень корупції, який загрожує національній безпеці та суверенітету держави, урахувуючи реальну загрозу остаточного пограбування національних багатств України, зубожіння та фізичного знищення народу України, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями, відповідно до Розділу XIII Конституції України Верховна Рада України постановляє:

Доповнити ст. 79 Конституції України:

– сьомим абзацом такого змісту: «Перед вступом на посаду народні депутати України, члени їхніх сімей та інші родичі (дружина, чоловік, діти, онуки, батьки, рідні брати і сестри, члени їхніх сімей), а також упродовж строку повноважень та 25 років після припинення повноважень народного депутата – не можуть мати в приватній власності та в користуванні в межах України та за її межами нерухоме майно (понад 21 кв. м на кожного члена сім'ї) земельні ділянки, понад 0,25 га на сім'ю, банківські вклади та вклади в інших фінансових установах, корпоративні права та інші прямі чи непрямі майнові права, транспортні засоби»;

– восьмим абзацом такого змісту: «Наявні перед вступом на посаду в народного депутата України, а також у членів його сім'ї та інших родичів майно та майнові права понад норми, зазначені в сьомому абзаці цієї статті повинні бути безоплатно відчужені на користь держави у встановленому законом порядку»;

– дев'ятим абзацом такого змісту: «Заробітна плата народного депутата України та членів його сім'ї, пенсійне та інше грошове забезпечення, незалежно від місця роботи вказаних осіб, не можуть перевищувати законодавчо встановлений прожитковий мінімум протягом строку повноважень народного депутата України, а також протягом 25 років після припинення повноважень народного депутата України. Народні депутати України, члени їх сімей та інші родичі щомісячно декларують свої видатки впродовж строку повноважень народного депутата України та протягом 25 років після припинення повноважень народного депутата України».

Доповнити ст. 104 Конституції України:

– абзацом п'ятим такого змісту: «Перед вступом на посаду Президента України, члени його сім'ї та інші родичі (дружина, чоловік, діти, онуки, батьки, рідні брати і сестри, члени їхніх сімей), протягом терміну повноважень та 25 років після припинення повноважень Президента України не можуть мати в приватній власності та у користуванні в межах України та за її межами нерухоме майно (понад як 21 кв. м на кожного члена сім'ї) земельні ділянки, понад як 0,25 га на сім'ю, банківські вклади та вклади в інших фінансових установах, корпоративні права та інші прями чи непрямі майнові права, транспортні засоби»;

– абзацом вісім такого змісту: «Наявні перед вступом на посаду Президента України, а також у членів його сім'ї та інших родичів майно та майнові права понад норми, зазначені в сьомому абзаці цієї статті повинні бути безоплатно відчужені на користь держави у встановленому законом порядку»;

– абзацом дев'ять такого змісту: «Заробітна плата Президента України та членів його сім'ї, пенсійне та грошове забезпечення, незалежно від місця роботи вказаних осіб, не можуть перевищувати законодавчо встановлений прожитковий мінімум протягом терміну повноважень народного депутата України, а також протягом 25 років після припинення повноважень Президента України. Президент України, члени його сім'ї та інші родичі щомісячно декларують свої видатки протягом терміну повноважень Президента України та протягом 25 років після припинення повноважень Президента України».

Усе інше – від лукавого. Це невиліковна ракова пухлина. Час хоча б змінити пухлину на більш якісну... *(Віддам у добрі руки проект змін до Конституції України* // *LB.ua*  
*([http://blogs.lb.ua/andriy\\_ilkiv/143894\\_viddam\\_dobri\\_ruki\\_proekt\\_zmin.html](http://blogs.lb.ua/andriy_ilkiv/143894_viddam_dobri_ruki_proekt_zmin.html)).* –  
*2012. – 02.04).*

\*\*\*

Блог на сайті LB.ua

Про автора: Т. Токар, суспільно-політичний активіст, блогер

***Зі здивуванням я сприйняв новину про те, що Президент України В. Янукович підписав закон про підвищення штрафів за ненадання дороги маршруткам.***

Як повідомили в прес-службі Президента, ідеться про закон про внесення змін до ст.122 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності водіїв транспортних засобів за ненадання переваги маршрутним транспортним засобам.

Відповідно до закону, за ненадання маршрутним транспортним засобам, у тому числі порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів, водії автомобілів несуть відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від 30 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Раніше в Кодексі про адміністративні правопорушення такий вид правопорушення передбачав стягнення штрафу в розмірі від 25 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

А тепер подивимося на цю новину очима полтавця. Найбільше свавілля на дорогах у Полтаві творять водії маршруток – влаштовують гонки (борючись за пасажирів), стають на зупинках посеред дороги, зачасту не звертають уваги на світлофори. Думаю, що аналогічну картину можна спостерігати і в інших містах України. І їм додали ще прав. Що тепер від цих водіїв очікувати?..

Час покаже і дасть відповідь на моє запитання, але мені здається, що вона не буде позитивною (***Чи нестимуть тепер маршрутки ще більшу небезпеку? // LB.ua (http://blogs.lb.ua/taras\_tokar/142869\_chi\_nestimut\_teper\_marshrutki\_shche.html). – 2012. – 26.03).***

\*\*\*

Блог на сайті LB.ua

Про автора: В. Гордін, заступник голови КМО громадської організації «Фронт змін»

***В Украине давно сформировалось олигархическое лобби, вместе с тем, в противовес ему, не создано институтов, защищающих средний класс. Яркий пример – последние инициативы Минфина по введению налога на роскошь.*** Аналитики уже окрестили этот законопроект абсолютной угрозой среднему классу. Причем власть пытается жонглировать международной практикой этого вида налогообложения, перекручивая ее фискальную суть. Вместо классического налога вводится банальный побор.

Суть фокуса Минфина заключается в том, что дискуссии по этой теме начинаются с острой необходимости увеличить налогообложение очень богатых украинцев, а судя по всему, закончатся увеличением нагрузки на плечи законопослушного среднего класса. Например, попытка рассчитывать размер

налога, исходя из объема двигателя приобретаемого автомобиля, а не из-за его марки или фактической стоимости. Это своеобразная «фискальная ловушка», когда под предмет налогообложения попадает целая категория сравнительно недорогого транспорта с «неприличным», по мнению, налоговиков «литражом».

Дальше – взимание платежей с недвижимости, причем принимая во внимание ее площадь, а не стоимость. Олигархи давно позаботились о своем имуществе, применяя всевозможные формы уклонения от налогов: его регистрация на свои компании, многое просто находится за пределами страны. Зато средний класс, кое-что скопивший и заработавший, будет вынужден, мягко говоря, поделиться с государством. Вернее, с прокуратурой, нардепами, Президентом. Ведь эти строчки в бюджете страны самые «увесистые». Следует учитывать фактор изменения делового климата в Украине: предпринимательство в очень сложном положении, предпосылок для «покращения» практически нет. Откуда брать средства на оплату этих налогов?

«Богатых налог на роскошь не коснется, так как в Украине у них ничего не зарегистрировано, или все записано на юридических лиц, поэтому по повышенным ставкам нужно облагать и компании. А налог коснется тех граждан, которые имеют легальные доходы и регистрируют имущество на себя, а не ищут схемы уклонения», – отмечает В. Гладкий, генеральный директор Бюро экономических и социальных исследований

Никто не спорит, эта часть налоговой реформы актуальна и необходима. Но не нужно заигрывать в ее проведении. Министр финансов, руководители «налоговой», профильный вице-премьер должны предоставить целостную картинку таких трансформаций – от пакета мер по «разофшориванию» политиков и олигархов до, уже упоминавшегося, введения налога. На сегодняшний день такого концепта не существует, а попытки дискутировать со средним классом могут привести к событиям, схожим с московскими. Тем более, такой опыт у национального предпринимательства уже есть.

Чиновники банально обслуживают неудержимый популизм политиков, которые пытаются сохранить лицо перед парламентскими выборами. Обслуживают, придумывая все новые и новые способы и формы поборов. Но у власти нет поддержки и доверия со стороны тех, кто ежедневно работает в реальной экономике, эти люди не готовы голосовать своими налогами за действующую власть. Бросить бюллетень в урну один раз в несколько лет еще куда не шло, а голосовать своими «кровными» – нет. Последние же, понимая, что среди среднего класса симпатиков власти нет, будут пытаться переломить предпринимателей «через колено», сталкивая бизнес и самых бедных, манипулируя миссией этой реформы *(Налог – роскошь, а не средство пополнения бюджета // LB.ua (http://blogs.lb.ua/vadym\_gordin/144314\_nalog\_roskosh\_sredstvo.html). – 2012. – 4.04).*



\*\*\*

**Блог на сайті «Судебно-юридической газеты online»**

**Про автора: С. Пограничный, шеф-редактор «Судебно-юридической газеты»**

*На текущий день Украина стоит на пути реформирования всех отраслей судопроизводства, самой системы правосудия, а также правоохранительных органов.* И все указывает на то, что с этого пути не свернет. Другой вопрос – насколько такие реформы соответствуют ожиданиям граждан и юридического сообщества.

Как известно, этот год начался с обсуждения проекта нового Уголовного процессуального кодекса. И этот процесс нельзя назвать простым. Достаточно сказать, что при обсуждении проекта УПК возникла серьезная дискуссия даже по поводу его названия. И это лишь один аспект, а профильному комитету необходимо было по каждому из 3 тыс. предложений принять решение с соответствующим обоснованием. Немало дискуссий вызвала гипертрофированная функция прокуратуры, которая фактически нивелирует роль следователя. Так, в проекте роль прокурора состоит в предоставлении разного рода указаний следователю, который за их невыполнение может быть привлечен к уголовной ответственности. Упразднение стадии возбуждения уголовного дела также вызвало много нареканий. Согласно проекту, начало производства не будет оформляться отдельным постановлением: информация сразу же будет заноситься в Единый реестр досудебных расследований. Европейские эксперты в целом одобрили такой подход. Однако, во-первых, есть риск, что это приведет к фактам давления с помощью различных необоснованных доносов. Во-вторых, просчитывал ли кто-то тот объем работы, который завтра ляжет на плечи работников органов внутренних дел в связи с новацией? Если исходить из цифр 2011 г., то это около 3 млн заявлений на 15,5 тыс. следователей.

Есть вопросы и по поводу негласных следственных действий. Так, по отношению к защитнику, который осуществляет сбор и хранит доказательства, которые должны открыться только на определенной стадии уголовного производства, сторона обвинения может провести негласные следственные действия в порядке ст. 250 проекта УПК, и до постановления определения следственного судьи обыскать его офис, сделать аудио-, фотосъемку и негласно изъять собранные доказательства. О каких одинаковых возможностях тогда идет речь? В итоге проект все же рекомендовали к принятию в целом. Но какая судьба ждет его в парламенте, пока вопрос.

Следующие реформы коснутся адвокатуры и прокуратуры. Напомню, что проект закона «О прокуратуре» сейчас находится на изучении Венецианской

комиссии. Он предусматривает существенное изменение полномочий прокуратуры. В частности, из перечня ее функций исчезнет не только проведение досудебного следствия, но и всякая возможность влияния прокурора на следователей. Предлагается оставить в ведении прокуратуры лишь поддержку государственного обвинения в суде, а также надзор за законностью работы органов, которые осуществляют оперативно-розыскную деятельность, дознание, следствие и исполнение наказаний. В то же время, только после принятия УПК и Закона «Об адвокатуре» станет ясно, какой объем полномочий должен быть у прокуратуры.

Достаточно интересно будет наблюдать за этой реформой. Ведь Венецианская комиссия сейчас изучает проект закона о прокуратуре, подготовленный Национальной комиссией по укреплению демократии и утверждению верховенства права еще 22 декабря. В самой Комиссии сомневаются, что его подадут в парламент в таком виде. Скорее всего, это будет другой проект, разработанный Рабочей группой по вопросам реформирования прокуратуры и адвокатуры, созданной распоряжением Президента Украины от 22 ноября 2011-го. Учитывая, что закон о прокуратуре необходимо принять в сжатые сроки после утверждения УПК, у нашего государства не будет времени для обращения в Венецианскую комиссию, ведь этот орган тратит на рассмотрение поступивших документов до полугода.

Кроме Уголовно-процессуального требует обновления, в первую очередь, и действующий Хозяйственный процессуальный кодекс – ведь он был принят еще в 1991 г. Выходит, уже 20 лет украинские предприниматели, а также иностранные фирмы, которые ведут бизнес в Украине, решают свои хозяйственные споры по устаревшему ХПК. Не радует их сложная процедура заключения мирового соглашения, неопределенность подсудности дел с иностранным элементом, отсутствие качественного досудебного урегулирования споров и многое другое. Была не одна попытка обновить кодекс – только за 2011 г. в ХПК вносили изменения семь раз. С принятием же новой редакции, хотя в 2008-м предлагались несколько ее вариантов, до сих пор не складывалось.

Теперь же, после того, как был принят Закон «О судостроительстве и статусе судей», которым внесено много новелл, особенно переходными положениями, возвращаться к проектам, которые утратили актуальность, нет смысла. Насколько мне известно, в ВХСУ уже фактически на выходе есть новый проект ХПК, который формируется с учетом и указанного Закона, и новых веяний законодательства. Проект рассматривался на заседании Научно-консультационного совета при ВХСУ, и сейчас идет «шлифовка» юридической техники отдельных статей.

Одним из камней преткновения хозяйственного процесса на сегодняшний день является отсутствие четкого разграничения между хозяйственной и другими юрисдикциями. Практика показала, что при таком положении судами разной юрисдикции принимаются разные решения по одному и тому же типу правоотношений. Поэтому сторонники нового ХПК видят в его принятии

возможность поставить точку в данном вопросе, считая, что кодексу необходимо обзавестись рядом новшеств, которые уже хорошо себя зарекомендовали в КАСУ и ГПКУ. Другими словами, принятие кодекса позволит одновременно и унифицировать хозяйственный процесс с гражданским и административным, и четко разделить компетенцию судов (*Новый Хозяйственный процессуальный кодекс позволит четко разделить компетенцию судов // Судебно-юридическая газета ([http://sug.kiev.ua/blognews.php?id\\_blog=134](http://sug.kiev.ua/blognews.php?id_blog=134)). – 2012. – 29.03*).

\*\*\*

**Блог на сайті «Українська правда»**

**Про автора:** А. Пишний, член політради, голова Комітету партійного контролю політичної партії «Фронт змін», координатор напряму «Бюджет зростання», канд. юрид. наук

*Вустами С. Тігіпка влада пообіцяла підвищити розміри пенсій з 1 березня для 5 млн пенсіонерів на 45 грн. Уряд навіть уже ухвалив відповідну постанову, і Пенсійний фонд готовий до виплат.*

Що ж це за підвищення, кого воно торкнеться, а кого обійде?

Закон зобов'язує щороку з 1 березня підвищувати всі пенсії у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати в Україні. Таке підвищення має здійснюватись максимум на 100 % темпів зростання заробітної плати та мінімум на 20 % такого зростання.

Уряд, як завжди, обрав найменший варіант підвищення. При зростанні заробітної плати в минулому році на 17,6 %, підвищити пенсії пропонується аж на 3,5 % і далеко не всім.

Якщо протягом 2011 р. пенсія у конкретного пенсіонера зросла більше ніж на 3,5 %, то навіть таке жалюгідне збільшення йому не дадуть.

Тобто, усі пенсіонери, яким збільшували виплати в минулому році зі зростанням прожиткового мінімуму, такі підвищення не одержать, а це понад 8 млн людей.

Покарання чекає й на тих пенсіонерів, які наважувались у минулому році судитися з Пенсійним фондом. Підвищення їм теж не світить, оскільки вважається, що після суду твоя пенсія збільшилась і далі її підвищувати не треба.

Теоретично, по 45 грн одержать тільки пенсіонери з великими пенсіями. Що ж буде насправді, кожен пенсіонер зможе побачити у квітні й оцінити належним чином «турботу» В. Януковича (*Знущання над пенсіонерами. Або як уряд збільшить пенсії з 1 березня // Українська правда (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/pyshny/4f744a97a4d8d/>). – 2012. – 29.03*).

\*\*\*

**Блог на сайті «Українська правда»**

**Про автора:** Т. Монтян, юрист

*Про провал програми створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків у столиці перший заступник голови Київської міської держадміністрації О. Мазурчак заявив 28 березня, на засіданні комітету економічних реформ при КМДА. За його словами, у 2011 р. планувалося створити 500 ОСББ, однак створено було всього 100 таких об'єднань.*

### **ЯКА ПРИКРА НЕСПОДІВАНКА!!!**

Нині в Києві налічується 668 ОСББ.

Головними причинами зриву плану створення ОСББ начальник Головного управління житлового господарства КМДА В. Стороженко назвав борги з комунальних платежів, що виникли через непогашену різницю між діючими та економічно обґрунтованими тарифами, проблеми землевідведень, а також невизначеність у питанні, хто буде нести відповідальність за якість наданих комунальних послуг.

У КМДА вважають, що частина проблем допоможе вирішити ухвалений Верховною Радою урядовий законопроект № 8474, спрямований на спрощення створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. «Сподіваюся, що прийнятий парламентом закон допоможе нам створити в 2012 р. 500 ОСББ у Києві», – заявив О. Мазурчак.

Як неважко здогадатися, усі «відмазки» обох чиновників є цинічною брехнею.

Якщо хтось не в курсі, чому, зокрема, в Києві не створюються ОСББ та не працюють уже створені – розповідаю. Тому що особисто О. Мазурчак і всі їхні приспівачі з КМДА кришкують комунальним мафіозі – як з приватних, так і з «нібито комунальних» ЖЕКів, які на рабовласницьких засадах «доють» багатоквартирні будинки. І свіжоприйнятий законопроект № 8474, за який О. Мазурчак та Ко так ратують, лише остаточно перетворить киян на рабів очолюваної ними комунальної мафії.

Треба зазначити, що органи прокуратури, територіальні відділення АМКУ тощо отримують велику кількість скарг від ОСББ на комунальні та приватні ЖЕКи (управляючі компанії). Суть скарг полягає в тому, що зазначеними ЖЕКами чиниться спротив щодо передачі об'єднанням співвласників їхніх будинків в управління, а також технічної документації на будинки та земельні ділянки (прибудинкові території). При цьому ЖЕКи ігнорують і не виконують навіть остаточні рішення судів, якими їх зобов'язано передати ОСББ будинки та документацію, а також оскаржують в усіх судових інстанціях рішення АМКУ про накладення на них штрафів за зловживання монопольним становищем, винесені в тому числі і за відмову передавати будинки та документацію.

Крім того, для того аби зволікати з переданням об'єднанням співвласників будинків та документації або й взагалі уникнути цього, і комунальні, і приватні ЖЕКи звертаються в суди з позовами анулювати реєстрації новостворених ОСББ/скасування рішень ОСББ, посилаючись при цьому на формальні порушення процедури проведення установчих та/або загальних зборів, без яких, унаслідок

заплутаності діючого законодавства, не створюється і не функціонує практично жодне ОСББ.

Під час підготовки та обговорення законопроекту № 8474 декларувалося, що він безпосередньо покликаний спростити процедури створення нових ОСББ та функціонування вже діючих. Між тим, виходячи з остаточно проголосованого тексту, слід констатувати, що жодної наявної наразі проблеми цим законопроектом не вирішено; натомість з'явилися норми, унаслідок застосування яких діяльність практично всіх уже створених ОСББ буде заблоковано, а створення нових припиниться (*Важко знайти більш цинічних негідників, ніж чиновники КМДА // Українська правда (http://blogs.pravda.com.ua/authors/montyan/4f73f9a92cf9e/). – 2012. – 29.03).*

\*\*\*

Юридичний блог компанії Jurimex

Про автора: Д. Гетманцев, президент юридичної компанії Jurimex

*Новые социальные инициативы Президента, положившие начало предвыборной кампании власти, породили массу дискуссий и домыслов, лейтмотивом которых стал исконно украинский вопрос «Где деньги?»* И пока ведущие экономисты и политики путаются в прогнозах относительно объема средств, необходимых для выполнения обязательств, попробуем разобраться, насколько жизнеспособны идеи привлечения дополнительных источников финансирования за счет усовершенствования уже существующих и введения новых обязательных платежей (налогов).

Начнем с неприятной для Президента новости: на привлечение дополнительного финансирования за счет реформирования налоговой системы до осенних выборов рассчитывать не стоит. И дело даже не в том, что п. 4.1.9 ст. 4 НК установлен запрет изменений каких-либо элементов налога менее чем за шесть месяцев до начала нового бюджетного периода, в котором будут действовать новые ставки и правила, равно как и на протяжении бюджетного года. Законодатель редко когда обращал внимание на эту норму. Дело в том, что введение налога – процесс крайне громоздкий, связанный не только и не столько с внесением изменений в НК, сколько с обеспечением соответствующей нормативной базы подзаконных актов, разработка которых займет достаточно времени. Да и налоговые платежи могут поступить в бюджет только по результатам первого налогового периода. Так что рассчитывать, что налоги смогут стать источником «покрашання вже сьогодні», было бы, мягко говоря, наивно. Таким образом, денежные средства, необходимые для поддержки штанов избирателей в предвыборный период, изыщут, скорее всего, из других источников.

Старая как мир идея о богатых, которые платят за бедных, уже неоднократно звучала в правительстве. Однако то ли ария была подобрана неудачно, то ли

исполнитель сфальшивил... В общем, не получилось у С. Тигипко явить миру сколько-нибудь

приемлемой конструкции налога на роскошь, которая не только позволила бы напомнить избирателю об угасающей звезде некогда популярного политика, но и хотя бы отдаленно могла быть положена в основу адекватной законодательной инициативы. Явленный миру проект смог выдавить только кислую улыбку у специалистов и окончательно развеять иллюзии симпатиков С. Тигипко в его компетентности в налоговой сфере. Но это не остановило сильного украинца от очередной попытки напомнить обществу о своих наработках в контексте социальных инициатив Президента. Очень хочется верить, что сегодня, прислушавшись к критике его предыдущих инициатив, вице-премьер под налогом на роскошь имеет в виду не гремучую смесь прямого и косвенного налога с элементами налогообложения имущества.

Если бы советники С. Тигипко не поленились изучить опыт налогообложения богатства в развитых странах, они бы сумели самостоятельно оценить пагубность предложенных ими инициатив для экономики государства. Не углубляясь в детальный анализ законодательных инициатив (это уже сделано ZN.UA), отметим, что от идеи налогообложения богатства (роскоши) отказались практически все развитые страны мира. Сегодня налог на накопленное имущество существует только в Норвегии, Франции и Швейцарии. В 2001 г. от налога на богатство отказались Нидерланды, в 2007 г. – Швеция, в 2008 г. – Испания. В 2010 г. только у трех из 34 членов Организации экономического сотрудничества и развития был такой налог.

Чем вызвано такое отношение развитых государств к налогообложению недвижимости, акций, дорогих автомобилей, яхт, самолетов, золота, предметов искусства и т. д.? Почему они добровольно отказываются от такого, казалось бы, сладкого куса пирога? Может, все дело в том, что, скажем, шведы по состоянию на 1.01.2007 г. вывели за пределы страны в иные, в том числе низконалоговые, юрисдикции около 72 млрд долл. США? И именно для возвращения беглых капиталов и привлечения иностранных инвестиций ведущие экономики мира упразднили имеющиеся налоги на богатство, существенно видоизменив саму конструкцию налогообложения накопленного имущества.

Однако упразднение этого налога вовсе не означает, что в развитых странах мира соотношение налоговых платежей, получаемых государством от богатых и бедных, такое же, как в Украине. Мы не должны питать иллюзий о существовании в мире стран, где богатые обеспечивают бедных, делясь с государством своим имуществом посредством налоговых платежей. И в абсолютных цифрах, и в процентном отношении капиталисты платят меньше, чем их эксплуатируемые сограждане. Ведь последние по своему количеству составляют подавляющее большинство граждан страны, обеспечивая стабильные поступления в госбюджет. Чего стоит только НДС, характеризующийся многими экономистами не иначе как налог на бедность! В конце концов, мы же не верили, что содержание бедных за

счет богатых может лежать в основе построения справедливого капиталистического общества. Вместе с тем разумное соотношение между объемом капитала (размеров богатства) и отчислениями от него в бюджет должно обеспечиваться, скажем мягко, более последовательно, чем это происходит в Украине. Именно поэтому ведущие государства не просто отказались от идеи налогообложения роскоши, но заменили громоздкие и неэффективные налоги, одновременно существенно доработав уже существующие налоговые платежи с имущества и доходов, в частности предусмотрев дифференциацию ставок налогов.

Поэтому в качестве дружеских рекомендаций Сергею Леонидовичу отметим, что если он действительно хочет обложить налогом богатых, а не просто напомнить о своем существовании, то не стоит изобретать новый налог. Достаточно серьезно поработать над уже существующими нормативными актами в сфере налогообложения.

Возьмем, к примеру, Закон Украины «О сборе на государственное пенсионное страхование», который с 1999 г. предусматривает налогообложение операций по продаже объектов, являющихся предметом роскоши (легковые автомобили, ювелирные изделия, недвижимость, услуги мобильной связи). Если государственные мужи действительно не словом, а делом хотят обложить налогом предметы роскоши, то почему бы просто не дифференцировать объекты налогообложения, удвоив или даже утроив ставки налога для более дорогих объектов непосредственно в этом Законе?

Так, сбор с услуг мобильной связи можно было бы увеличить кратно без особого ущерба для налогоплательщиков. Мобильная связь сегодня является общедоступной, однако социально незащищенные слои населения используют ее значительно меньше, что позволяет относительно справедливо распределить бремя налогообложения.

Сбор на государственное пенсионное страхование – далеко не идеальное изобретение отечественного законодателя. Однако налаженный механизм уплаты, относительная простота администрирования и просто привычка к нему налогоплательщиков являются факторами, которые, без всякого сомнения, свидетельствуют в пользу доработки существующего обязательного платежа вместо изобретения нового громоздкого и не вполне жизнеспособного налога.

Теперь недвижимость. Сегодняшнее содержание ст. 265 НК вряд ли соответствует целям и задачам налогообложения недвижимого имущества, отличного от земельных участков, которые обычно ставятся перед налоговым регулированием в этой сфере. Декоративный характер налога обуславливается, в первую очередь, немотивированно суженным объектом налогообложения, к которому законодатель относит лишь объекты жилой недвижимости с жилой площадью квартир от 120 кв. м и жилых домов от 250 кв. м.

Сегодняшнюю редакцию ст. 265 подвергают критике даже авторы НК, признающие неэффективность существующей модели налога. Он не только не в состоянии обложить объекты роскоши, но вообще вряд ли может быть полезен как

источник доходов местных бюджетов. Сборы от него с трудом покроют затраты на администрирование. Если не брать во внимание юридические дефекты конструкции налога, то его концептуальными недостатками является то, что недвижимость облагается налогом не исходя из ее стоимости, а исходя из площади, а объектом налогообложения является только жилая недвижимость.

Налог на недвижимость – местный налог, что делает невозможным его прямое использование на финансовое удовлетворение социальных инициатив Президента. Однако превращение налога в мощный источник финансирования местных бюджетов создаст необходимые предпосылки для перераспределения средств в рамках бюджетной системы на социальные нужды.

Налог на недвижимость необходимо рассматривать именно в контексте налогообложения богатства. Ведь если квартира на Борщаговке и может рассматриваться как предмет первой необходимости, то дорогое недвижимое имущество является, без сомнения, предметом роскоши, одновременно представляя собой форму капитала. Так, в Великобритании этот налог начисляется в фиксированной сумме по отношению к базовой ставке, составляющей 1354 фунта в год. Недвижимость делится на девять категорий в зависимости от налоговой оценки объектов, пересматриваемой каждые пять лет. И если недорогая недвижимость облагается налогом по ставке 66,7 % от базовой, то недвижимость стоимостью от 320 тыс. фунтов облагается по ставке 233 %. Возможно поэтому отчисления от налога составляют около 25 млрд фунтов стерлингов в год. В Дании недвижимость стоимостью до 3,04 млн датских крон облагается по ставке 1 % от ее стоимости, а свыше – 3 %. В Германии также действует прогрессивная шкала налога на недвижимость, предусматривающая налогообложение от 0,35 % до 2,31 % от стоимости имущества.

Следующий способ обложить налогом богатых – прогрессивная шкала налогообложения доходов физических лиц. Сегодня в Украине действует одна из самых низких в Европе ставок налогообложения доходов физических лиц. При этом распространяется она (до 10 тыс. грн – ставка 15 %, а от 10 тыс. грн – 17 %) на все доходы, получаемые физическими лицами, независимо от их объема. Очевидно, что ставку налога можно повысить для высоких доходов. Вместе с тем на существенный объем доходов от таких изменений вряд ли можно рассчитывать именно в нашей стране, где объем зарплат, выплачиваемых нелегально («зарплат в конвертах»), не изменился с тех пор, как войну с ними объявил уже упомянутый нами ранее социальный вице-премьер. Поэтому увеличение налогового давления на фонд оплаты труда может не столько обеспечить бюджет новыми поступлениями, сколько усугубить и без того непростую ситуацию с теневым сектором экономики.

И уж точно никакого эффекта государство не получит от налогообложения операций с оффшорными компаниями. Непонятый современниками гений экономиста предложил обществу просто и бесхитростно обложить налогом все операции с нерезидентами, которые находятся в оффшорных зонах. Но ведь



операции с оффшорными компаниями закончатся в тот же день, когда начнется их налогообложение. Они просто будут заменены на операции через неоффшорные фирмы-прокладки.

Ну а если серьезно возвращаться к неиспользованным резервам, за счет которых можно было бы уже в недалеком будущем пополнить государственную казну, то на первом месте – налоговая амнистия.

Налоговая амнистия является эффективным средством наполнения госбюджета, легализации теневых капиталов, наполнения экономики свободными средствами, а банковской системы – депозитами. Однако не существует однозначного рецепта, алгоритма, который бы позволил гарантировать положительный результат амнистии. Так, власти Ирландии сумели в 1998 г. собрать в бюджет сумму, равную примерно 2,5 национального ВВП. В Казахстане в 2001 г. по амнистии удалось собрать около 480 млн долл., а с 2005 по 2007 гг. – 6,7 млрд долл. США. В 2007 г. Великобритания получила 400 млн фунтов от налоговой амнистии. Положительными результатами может похвастаться Италия, где такие мероприятия проводятся регулярно. В 2009 г. итальянцы задекларировали более 100 млрд евро, заплатив в бюджет от 5 до 7 % от легализованных денег.

Истории также известны отрицательные примеры проведения налоговой амнистии. В США с начала 80-х до середины 90-х годов прошлого века прошло более 80 налоговых амнистий, которые в общей сложности принесли бюджету порядка 2 млрд долл. При этом США не отказались от подобной практики, более поздние примеры которой оказались удачнее. В Германии в 2005 г. вместо ожидавшихся

5 млрд евро смогли собрать только 1,5 млрд. И уж совсем унижительными выглядят результаты 2005 г. в Грузии, когда бюджет получил от своих граждан всего 35 тыс. долл.

Успех налоговой амнистии лежит в плоскости проведения целого комплекса взаимосвязанных организационных мероприятий, разъяснительной работы, проводимой государством для привлечения к мероприятию граждан. Важным является и уровень доверия к государству, которое должно гарантировать невозможность каких-либо преследований людей, задекларировавших свои доходы. В Казахстане, к примеру, правительство публично уничтожило налоговые декларации, гарантировав гражданам свободу от преследований.

Но рискнем все-таки предположить, что в Украине создались благоприятные предпосылки для проведения амнистии. Ведь наследие бурных 1990-х довлеет над каждым успешным украинским бизнесменом. Потребность в легализации доходов, в свое время уведенных от налогообложения, является, мягко говоря, насущной. При этом желание бизнесменов раскрыть свои доходы может быть существенно стимулировано введением государством уже после налоговой амнистии непрямого метода выявления доходов. А также, скажем, введение ограничений по работе с оффшорными компаниями. В совокупности с

уменьшенной налоговой ставкой (5–10 %) указанные мероприятия не могут не дать положительного эффекта проведения амнистии в Украине, одним из последствий которой станет единовременное мощное наполнение государственного бюджета.

Ресурс пополнения казны от реформирования налоговой системы не исчерпан. И важно, чтобы решения о введении дополнительных налогов, видоизменения налоговых ставок и объектов налогообложения делались не под политическую конъюнктуру или очередные выборы. А решения о реформировании готовились специалистами в сфере налогообложения, сопровождалось экономическими расчетами и базировались на лучших примерах налогового регулирования зарубежных стран. Правда, в нынешних реалиях такое пожелание выглядит, по меньшей мере, наивно (*Где деньги? // Юридический блог компании Juritex (<http://jurblog.com.ua/2012/03/gde-dengi/>). – 2012. – 26.03*).

\*\*\*

**Блог на сайті Корреспондент.Нет**

**Про автора:** О. Турчинов, перший заступник голови партії  
ВО «Батьківщина», керівник Центрального штабу БЮТ

*До предметів розкоші, які ПР мають наміри обкласти податком, віднесли не тільки балкони й гаражі, а й сараї та інші присадибні будівлі.*

Партія регіонів знову заходилась поліпшувати життя українців. Для порятунку розкраденого ж ними держбюджету ПР разом із Кабміном внесли славнозвісний закон про оподаткування предметів розкоші.

Назва закону дійсно непогана. Так і пробиває на ностальгічну сльозу з комуністичного минулого. Але підхід до визначення «розкоші» в олігархів з ПР надто далекий від більшовицьких ідеалів.

Так, до предметів розкоші, які вони хочуть обкласти податком, вони відносять не тільки балкони й гаражі, а й сараї та інші присадибні будівлі. Сталін з Хрущовим у цьому напрямі свого часу явно недопрацювали.

Аргументи в них достатньо «професійні». Татарською мовою «сарай» – це палац. Тому не треба й дивуватись та ховати в «палацах» лопати, які так подобаються українсько-татарському Прем'єр-міністру.

Що стосується високопосадовців, разом з дружніми їм олігархами та іншими «знавцями» татарської мови, то вони вже давно перевели свою нерухомість на юридичні особи, більшість з яких перебувають в офшорах.

Літаки, яхти та гелікоптери до особливої розкоші вони не відносять, тому що це для них не розкіш, а засіб пересування. Ну а хутра, швейцарські хронографи, золоті телефони Vertu разом із золотими унітазами взагалі податком обкладати не можна. Чому? Тому що, на думку діючої влади, це ж засоби першої необхідності.

Знаєте... Я вважаю, що єдиною справжньою розкішшю на сьогодні в Україні є розкіш мати таку владу й таку парламентську більшість. Це справжня розкіш, за

яку нам доводиться надто дорого розплачуватись. Тому краще такої «розкоші» позбутись узагалі (*«Розкіш», якої краще позбутись // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/celebrities/blog/06/a61990). – 2012. – 3.04).*

\*\*\*

**Блог на сайті Корреспондент.net**

**Про автора: А. Кравченко, керуючий партнер «Профіт-Консул»**

*Налоговые проверки регулярно выявляют случаи уклонения предпринимателями от возвращения выручки в иностранной валюте и незаконного открытия и использования валютных счетов за пределами Украины.*

Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно гуманизации ответственности за правонарушения в сфере хозяйственной деятельности» от 15 ноября 2011 г. № 4025-VI внес определенные изменения в Кодекс Украины об административных правонарушениях, а именно, дополнил его ст. 1621 «Уклонение от возвращения выручки в иностранной валюте» и 1622 «Незаконное открытие или использование за пределами Украины валютных счетов». В связи с этим ГНСУ в письме от 21 февраля 2012 № 4972/7/22-3317 предоставила разъяснение относительно ответственности за невозврат выручки в иностранной валюте.

Налоговые проверки регулярно выявляют случаи уклонения предпринимателями от возвращения выручки в иностранной валюте и незаконного открытия и использования валютных счетов за пределами Украины. С 18 января 2012 г. такие предприниматели несут ответственность, предусмотренную ст. 1621 и 1622 Кодекса Украины об административных правонарушениях. То есть указанным законом смягчена ответственность, а именно, изменена с уголовной на административную. В связи с этим ответственность, предусмотренная ст. 1621 и 1622 Кодекса, будет распространяться и на предпринимателей, чьи нарушения были выявлены до принятия Закона № 4025-VI.

Если налоговые проверки привели к выявлению явных нарушений, то согласно ст. 255 Кодекса составлять протоколы о правонарушении имеют право уполномоченные лица ГНАУ. Согласно ст. 1621 Кодекса уклонение от возврата в Украину, в предусмотренные законом сроки, выручки в иностранной валюте от реализации товаров и умышленное сокрытие любым способом такой выручки, товаров или других материальных ценностей влечет за собой наложение штрафа от 600 до 1 тыс. необлагаемых минимумов доходов граждан. Следует отметить, что состав преступления ст. 1621 и 1622 Кодекса не изменили. Изменилась только степень ответственности за данные нарушения. Поэтому критерии использования термина «преднамеренное

уклонение» совпадают с критериями указанными в ст. 207 и 208 Уголовного кодекса Украины.

После налоговых проверок протоколы об административных правонарушениях и все необходимые документы подаются в суд. Согласно пункту 1.10 Методических рекомендаций относительно порядка взаимодействия между подразделениями органов государственной налоговой службы Украины, утвержденных приказом ГНА Украины от 27 мая 2008 г. № 355, работники подразделений, осуществляющих проверки, вносят все полученные данные в информационную базу результатов контрольно-проверочной работы АС «Аудит» (*Ответственность за невозврат выручки в иностранной валюте // Корреспондент.нет* (<http://blogs.korrespondent.net/users/blog/kravchenko2/a61862>). – 2012. – 2.04).

\*\*\*

**Блог на сайті Корреспондент.Нет**

**Про автора:** П. Петренко, адвокат, юрист

*Податок на розкіш – чергова імітація діяльності напередодні виборів? Вона щоразу з'являється на політичній арені, коли чинній владі або вже більше немає чого нового пообіцяти народу, або коли після всіх обіцянок їх немає за що втілювати в життя.* Проте щоразу ажіотаж довкола цієї теми затихає так само швидко, як і з'являється. До реальних кроків щодо реалізації податку на розкіш справа не доходить.

Нещодавно очільник країни вже вкотре висловив сподівання щодо невідкладного розгляду цього питання. При цьому економічний ефект від подібної ініціативи Президент вимальовує для громадськості у «рожевих кольорах» – цей податок дасть змогу віднайти кошти на соціальні ініціативи глави держави. Хоча ще кілька тижнів тому В. Янукович запевняв українців, що на всі обіцяні «роздачі слонів» напередодні парламентських виборів гроші вже є. На переконання президента, вони ніби то звідкілясь матеріалізувались за два місяці поточного року. Проте, як виявилось, чуда таки не сталося і обіцянки так і залишилися просто обіцянками. От і згадали в черговий раз про податок на розкіш.

Очільник навіть знайшов більш-менш підходящу відмовку з приводу гальмування прийняття цього закону, заявивши, що знаходиться багато людей, які проти цього. Але подібні заяви виглядають шонайменше нелогічно та непослідовно – якби була політична воля Президента, то такий закон вже давним-давно був би прийнятий. Виходить така собі гра в одні ворота – певні драконівські ініціативи, як то податкова чи пенсійна реформи, ухвалюються на ура, а от питання, що хоч якимось чином зачіпають статки провладної більшості, – навіть не обговорюються.

А тепер давайте спробуємо розібратися в деяких деталях цього податку. По-перше, можновладці достеменно не вирішили головне питання: що саме варто

розуміти під категорію «розкіш»? Здебільшого всі розмови зводяться до того, що розкішно слід вважати автомобілі з великим об'ємом двигуна та нерухомість. Та чи можна вважати двадцятирічну автівку з двигуном 4 л або успадкований від бабусі будинок у селі розкішно? Навряд. По-друге, подібний податок буде легко обійти. Враховуючи те, що він стосуватиметься лише фізичних осіб, достатньо буде зареєструвати «предмети розкоші» на підприємство і всі питання одразу зникнуть.

Але найголовніше в даному питанні навіть не це. Іронія прийняття даної ініціативи полягає в тому, що вона аж ніяк не торкнеться українських можновладців та олігархів – тобто тих людей, на яких вона націлена. Оскільки всі вони вже давно тримають свої мільярдні статки за кордоном.

Так, за даними Державної служби статистики, найбільше інвестицій з України щороку направляється на Кіпр. В 2011 р. ця сума становила 8 млн грн. Загалом же до офшору надійшло з України близько 50 млрд грн.

При цьому Кіпр також є й одним з найбільших інвесторів української економіки. Експерти зазначають, що в цьому разі під виглядом іноземних інвестицій в Україну повертаються українські ж гроші. От і виходить, що податок на багатство жодного поліпшення в життя звичайних українців не внесе. Оскільки ті, хто має його платити, вже давно подбали про збереження власних статків за кордоном (*Податок на розкіш – чергова імітація діяльності напередодні виборів?* // *Корреспондент.net* ([http://blogs.korrespondent.net/business\\_blogs/blog/pavlopetrenko/a61569](http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a61569)). – 2012. – 29.03).

\*\*\*

**Блог на сайті UBR**

**Про автора:** О. Гребінська, директор департаменту фінансового менеджменту АКБ «ІНДУСТРІАЛБАНК»

***В связи принятием нового закона, регламентирующего деятельность Фонда гарантирования вкладов физических лиц, появилось множество трактовок и предположений по дальнейшему развитию взаимоотношений Фонд – банк-вкладчик.***

Опубликованный 21 марта 2012 г. Закон Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц» № 4452-VI вступает в силу через шесть месяцев с момента публикации, чем прекращает действие старого Закона «О Фонде гарантирования вкладов физических лиц» от 20.09.2001 года № 2740-III.

Если говорить в целом, то новый Закон расширяет функционал Фонда, полнее охватывает все возникающие взаимоотношения Фонда, Кабинета Министров Украины, Национального Банка Украины, банков-участников, описывает состав админсовета Фонда, права вкладчиков и обязанности банков-участников Фонда.

Вопрос же, который волнует граждан в связи с принятием данного Закона, связан с гарантированной суммой возмещения и условиями, при которых наступает данное возмещение. Поэтому на этом и остановлюсь.

**Функционал Фонда.** Согласно действующему Закону Фонд гарантирования вкладов физических лиц является государственной организацией, которая призвана возмещать гарантированную сумму по вкладам, включая проценты, вкладчикам банка – физическим лицам, со дня наступления недоступности таких вкладов. Т. е. со дня назначения ликвидатора банка-участника Фонда.

В новом Законе за Фондом дополнительно закрепляется еще ряд функциональных обязанностей по выведению неплатежеспособных банков с рынка. Фонд «осуществляет мероприятия по организации выплат возмещений по вкладам в случае принятия решения об отзыве банковской лицензии и ликвидации банка».

Также Закон сокращает срок начала выплат возмещения по вкладам неплатежеспособных банков. В действующем Законе это срок составляет три месяца со дня наступления недоступности вкладов. Согласно новому Закону выплата возмещений начинается с седьмого дня со дня принятия решения об отзыве лицензии и ликвидации банка.

Сегодня участником Фонда является 171 банк (не считая четырех временных участников), а с момента вступления в силу нового Закона участниками Фонда должны будут стать все банки. Единственно, участие «Государственного сберегательного банка Украины» в Фонде регламентируется другим Законом.

**Размер возмещения.** В действующем Законе прописана сумма возмещения: «Фонд гарантирует каждому вкладчику участника Фонда возмещение средств по его вкладам, включая проценты, в размере вкладов на день наступления недоступности вкладов, но не более 1200 грн по вкладам в каждом из таких участников». При этом в той же ст. 3 определяется, что указанный размер возмещения средств может быть увеличен решением административного совета Фонда. И ст. 14 действующего Закона к компетенции админсовета относится принятие решения по увеличению размера возмещения. И именно таким решением административного совета Фонда сегодня и регламентируется сумма возмещения вклада в размере 150 тыс. грн (решение № 2 от 17.11.2010 г., зарегистрированное в Минюсте 06.12.2010 г. под номером 1220/18515 и вступившее в силу с 1.01.2011 г.).

По новому же Закону минимальная сумма возмещения не устанавливается, таким образом, административный совет Фонда в праве самостоятельно устанавливать размер суммы возмещения вкладов физических лиц (ст. 9, п. II).

На сегодняшний день на своем официальном ресурсе в сети Интернет Фонд заявляет о том, что гарантированная сумма возмещения по вкладам физических лиц, включая проценты по вкладу, составляет 150 тыс. грн.

И, наверное, в заключении стоит сказать о составе административного совета Фонда. По новому Закону в состав административного совета войдет один

представитель КМУ, два представителя НБУ, 1 представитель профильного комитета ВР, директор Фонда. В действующем Законе состав таков: два представителя КМУ, два представителя НБУ, один представитель Ассоциации Украинских банков (*Фонд гарантованія ГАРАНТИРУЕТ! // UBR (http://blog.ubr.ua/finansy/fond-garantirovaniia-garantiruet-2189#more-2189). – 2012. – 27.03).*

\*\*\*

**Блог на сайті Корреспондент.Нет**

**Про автора:** В. Севрук, голова громадської молодіжної організації «Жінка»

*Закон про обов'язкову чоловічу стерилізацію набуває чинності в Україні одночасно з заборонаю абортів.*

Для початку зауважу, що термін «аборт» маловживаний у всьому світі. За кордоном кажуть так: «право жінки на вибір» або репродуктивна свобода. Погодьтеся, більш етично та гуманно. У жодній конституції світу ембріони не розглядаються як люди, у нормальному сенсі цього слова. Ми не можемо створювати для них закони, захищати їх права, тому що вони існують в іншому вимірі, який для нас недосяжний.

Зазвичай переривання вагітності здійснюється на стадії, коли ембріон практично ідентичний з ембріоном собаки чи свині. Це біологія. Більше того, за даними вчених, 65 % всіх вагітностей перериваються на ранніх термінах, і жінка про це може не здогадуватися. Мільйони жінок у світі використовують такий засіб контрацепції як спіраль. Але будь-який лікар скаже, що спіраль не перешкоджає виникненню вагітності, а просто убиває плід на ранніх стадіях розвитку.

Постає логічне питання – всі ці жінки вбивці? Якщо вірити статистиці, кожна друга жінка у світі зіштовхується з небажаною вагітністю. Значить у світі десь кілька млрд вбивць! Хоча хвилинку, вбивцями їх називають тільки в Україні. І наважилися це зробити представники духовенства й кілька відомих демагогів в українській політиці, яким насправді глибоко байдуже, як живе українська жінка і чи може вона собі дозволити народити дитину?

Першими демагогію в питанні абортів розпочали священики. Духовенство, як на мене, вже давно втратило свою репутацію як взірця християнських чеснот серед громадян. Дорогі авто, розкішне життя, розпуста, що час від часу впливає на поверхню. Очевидно, що церкву дедалі менше цікавить будівництво нових храмів, подолання розколу в українській церкві, а дедалі більше цікавить можливість брати участь у політичному житті країни. А можливо це просто спроба збільшити кількість свічок за упокій – адже в країнах, де законодавчо заборонені аборти, – фіксується велика кількість летальних випадків серед жінок, що звертаються до непрофесійних послуг.

Першими від таких заяв духовенства шокувалися гінекологи та акушери, які заявили, що вони не схвалюють заборону абортів. Адже за останні 10 років стався

прорив – кількість переривань вагітності скоротилася майже в п'ять разів! Ще трішки і ми могли б говорити про зникнення абортів як методу регуляції народжуваності. Потім заговорили жіночі організації, які направили категоричний лист до очільників Української греко-католицької церкви з роз'ясненнями щодо Конституції України, де чітко вказано на розмежування церкви та держави та неприпустимість втручання у справи одна одної.

Але духовенству начхати на офіційні та моральні закони, а тим більше на аргументи жіночих громадських організацій. Представники церкви знайшли людину, яка не побоялася Бога і взяла на себе моральне право вирішувати за всіх жінок України – народжувати чи ні?

Таким помічником святих став народний депутат України – А. Шкіль, який вніс на розгляд комітету законопроект, що пропонує Верховній Раді законодавчо заборонити аборти в Україні.

А. Шкіль уявляє українську жінку трішки інакше, як робота: натиснув кнопку – вагітна, натиснув іншу – родила, натиснув кінцеву – виховала для України громадянина. А коли робот зламається – він підлягає утилізації, адже вже не дійсний – репродуктивна система не функціонує. Саме таке одностороннє сприйняття української жінки – як істоти, що потрібна державі як родильна машина, яку можна запрограмувати: родити чи ні, скільки родити, де родити і для кого.

Якби я була депутатом Верховної Ради, я б також ініціювала закон, який дозволив би жінкам уникати абортів. Навіть назву придумала «Закон про обов'язкову чоловічу стерилізацію» – Набуває чинності одночасно із заборонаю абортів, звучить? А чому б і ні? Це нешкідлива операція, яка дає змогу чоловікові залишатися чоловіком, а жінці уникнути небажаних наслідків. Практикується у всьому світі. Запропонувала би Андрію Шкілю першим і спробувати. Неетично?! Етично примушувати тисячі українок народжувати, коли вони того не хочуть? Етично порушувати таке питання щодо української жінки? Етично змушувати лікарів йти в підпілля, а жінок ризикувати життям? І взагалі чому лише жінка має нести відповідальність за небажану вагітність? Це завжди відповідальність двох.

Аборт і пологи – це операції, з яких остання значно складніша. Законодавчо забороняти аборти – злочин перед жінкою, який ставить під загрозу її здоров'я та життя. Чому ми захищаємо ембріона, який не є особистістю, але не можемо захистити вже народжену людину – жінку?

Утім, таким як Шкіль все це байдуже. Їхня любов та увага до ненароджених дітей зникає тоді, коли вони народжуються. Тоді чомусь забувають, що в селах немає лікарів, дитячих садків, діти напівголодні. У містах тисячі безпритульних дітей тиняються підвороттями, алкоголізм і наркоманія стають для них звичною справою. Контрацепція на селі залишається явищем нерозповсюдженим та й доволі дорогим задоволенням. Інколи не вистачає дітям на хліб, хіба може бути мова про пігулки?

Сьогодні переді мною історії трьох жінок – першу згвалтували. Коли вона звернулася до житомирської міліції, над нею просто посміялися: «Що отримала



задоволення та ще й жалієшся?» А потім просто запроторили у психлікарню. Друга вже два роки намагається від колишнього чоловіка хоч якоїсь матеріальної допомоги – дитина ходить у лахміттях. Третя, дружина бізнесмена, вночі просинається від вишуканих знущань «коханого», який то водички холодної на голову вилле, то солі насипле, то пістолетом погрожує.

Чи має хтось право за цих жінок вирішувати народжувати чи ні? Конституція України каже так: Стаття 32. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя. Тож хто порушує основний Закон України? (*Закон про обов'язкову чоловічу стерилізацію* // *Корреспондент.net* (<http://blogs.korrespondent.net/users/blog/vitalinasevruk/a61632>). – 2012. – 30.03).

\*\*\*

Блог на сайті ФОКУС.ua

Про автора: Л. Побережнюк, партнер правової групи «Павленко і Побережнюк»

*В Украине в очередной раз поднимается вопрос о внедрении налога на роскошь, дескать, новая инициатива пополнит бюджет и деньги пойдут на реализацию социальных программ.* Может быть, богатые и должны платить больше, но давайте посмотрим на ситуацию с другой стороны. Наша страна по количеству налогов уже занимает первое место в мире. Если ничего не изменится, мы и вовсе уйдем в значительный отрыв. Другие государства вряд ли догонят. Да и пытаться не будут.

Говорить о том, что каждый хорошо обеспеченный человек должен нести социальную ответственность, в частности, путем дополнительных налогов – обманывать самих себя.

Если новые налоги рассматривать в качестве очередного способа пополнения бюджета, тогда, безусловно, налог на роскошь необходим. Но если систему налогообложения анализировать с точки зрения составляющей части модели правового государства – все несколько иначе. Любой человек с любым уровнем дохода должен платить налоги, которые уже введены и действуют в Украине. Собственник компании получает доход в виде дивидендов и облагается налогом на дивиденды в размере от 5 до 15 %. Те, чей доход – заработная плата – отдадут в государственную копилку налог на доходы физических лиц, а также сборы в фонды. Общий размер удерживаемой суммы составляет около 37 %. В случае введения «налога на роскошь», придется платить налог при получении дохода, затем, приобретая предметы роскоши и еще раз в случае получения высокого дохода. Так, по сути, мы переходим к двойному налогообложению – с одной и той же сумы будем платить налоги несколько раз.

Говорить о том, что каждый хорошо обеспеченный человек должен нести социальную ответственность, в частности, путем дополнительных налогов – обманывать самих себя. Социальная активность должна заключаться в

конкретної допомоги нуждаючись, а не в сборі додаткових засобів в держбюджет. Подумайте самі: наприклад, інваліду, який не може устроїтися на роботу або купити собі спеціальне обладнання, важливо отримати адресну допомогу або ж щоб в бюджет надійшли засоби від сплати податків, які він, як показує практика, власне і не побачить ні в якій формі? Відповідь очевидна – такий чоловік живе тут і зараз, і допомога йому потрібна сьогодні. А не тоді, коли парламентарії, приймаючи наступний річний бюджет, можливо, згадають про те, що є люди, на яких варто внести додаткову строку витрат.

Поэтому под соціальною відповідальністю варто мати в розумі не додаткові податки, а підвищення свідомості українців, зокрема культивування усвідомленої допомоги.

Приклади історії демонструють, як в додержавний період більшість успішних українців були меценатами, жертвоували гроші на будівництво інфраструктурних об'єктів, розвивали технології і підтримували благодіє. Це говорить про інше свідомість. І якщо зараз держава буде впроваджувати модель податкового тиску – подібне призведе, перш за все, до відтоку капіталу з країни як грошового, так і інтелектуального. Думуючому і свідомої людині складно жити в середі, де поступки не обґрунтовуються логікою і розумом.

Якщо все-таки існує потреба ввести податок на розкоші, то слід скористатися схемою, впроваджені в США, і підвищити, наприклад, ставку НДС на предмети розкоші. Це ефективніше і не порушить принципи системи оподаткування, і призведе до великого надходженню грошових засобів в бюджет, так як компанії, реалізовуючі предмети розкоші, дорожать своєю репутацією і, відповідно, дотримують законодавство. Хотілося б, щоб наша історія будувалася і на досвіді інших країн, які в своє час вже відмовилися від такого виду податку (*Заплатим все. Податок на розкоші бідним не допоможе // ФОКУС.ua (<http://focus.ua/opinion/225488/>). – 2012. – 30.03).*

\*\*\*

**Блог на сайті UBR**

**Про автора:** О. Слободян, член комітету з питань спільного інвестування Асоціації «Фондове Партнерство»

### ***Про облігаційні нововведення***

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку затвердила зміни до Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу шляхом прийняття двох рішень – «Про затвердження Змін до Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу (щодо продовження строків обігу та погашення облігацій підприємств)» і «Про внесення змін до

Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу (щодо порядку визначення доходу за облігаціями)» від 6 березня 2012 р.

Відповідно до Положення комісії про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу внесення змін до проспекту емісії облігацій після початку розміщення облігацій забороняється. Також це Положення не встановлює порядок внесення змін до проспекту емісії облігацій у зв'язку з продовженням строків обігу й погашення облігацій.

Рішення комісії «Про затвердження змін до Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу (щодо продовження строків обігу та погашення облігацій підприємств)» передбачає зміни щодо:

- встановлення порядку дій емітента і комісії щодо продовження строків обігу й погашення облігацій;

- визначення умов внесення змін до проспекту емісії облігацій щодо продовження строків обігу та погашення облігацій;

- визначення переліку документів, що подаються емітентом до комісії для внесення до проспекту емісії змін щодо продовження строків обігу та погашення облігацій.

У такий спосіб комісія вирішить проблему усунення невідповідності вимог Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу з нормами Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Адже ним передбачено, що порядок продовження строків обігу й погашення облігацій підприємств встановлюється комісією. Наразі він був відсутній. Крім того, зміни вирішують правову «головоломку» порядку та процедури внесення змін до проспекту емісії облігацій під час їх обігу у зв'язку з продовженням строків обігу та погашення облігацій.

Рішення комісії «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу (щодо порядку визначення доходу за облігаціями)» врегулює право емітента визначати розмір відсоткового доходу за облігаціями, щодо яких прийнято рішення про відкрите (публічне) розміщення, під час розміщення, у межах, визначених рішенням про відкрите (публічне) розміщення та проспектом емісії облігацій.

Дехто вже заявляє, які славні часи настануть тепер для власників облігацій. Як на мене, тепер просто стане зрозуміліше: «Как писать, Облигация, или Аблигация». На моє переконання, ці зміни більш позитивні, аніж негативні. Вони покликані зробити облігації більш гнучким фінансовим інструментом. Зміни необхідні, у першу чергу, емітентам облігацій, а не інвесторам. Головне, щоб нововведення не «розв'язали руки» емітентам, надавши їм додаткові правові механізми для зловживання своїми правами. Зміни в термінах обігу, погашення облігацій та визначення розміру доходу впливають на обсяг прав власників облігацій. Вони повинні здійснюватись за їх згоди. Наскільки реально буде емітенту отримати згоду, скажімо, 200 власників облігацій, коли частина з них незгодна з нововведеннями, відповісти важко. Навіть, якщо припустити, що вони

будуть змінені в судовому порядку, то подібні зміни мають стосуватись усіх інших інвесторів, оскільки впливають на їх правове становище. З процесуальної точки зору цього важко досягти.

Наразі облігації в Україні продовжують залишатися ризиковим фінансовим інструментом. Відсутність ефективного контролю за діями емітентів облігацій з боку їх власників повинна компенсуватися посиленням державного контролю комісії за додержанням вимог чинного законодавства. Можливо, у перспективі слід очікувати змін щодо посилення відповідальності емітентів облігацій (*Емітенти отримують більше прав чи можливостей для зловживань? // UBR (<http://blog.ubr.ua/finansy/emtenti-otrimaut-blshe-prav-chi-mojlivostei-dlia-zlovjivan-2229>). – 2012. – 3.04*).

## **ВЛАДА ДЛЯ ГРОМАДЯН**

### ***Чи будуть у 2012 р. збільшуватись підвищення учасникам війни?***

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни – на 10 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

У разі зміни прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, проводиться перерахунок зазначеної допомоги, виходячи з розміру встановленого прожиткового мінімуму.

Так, Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» встановлено розміри прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 822 грн, з 1 квітня – 838 грн, з 1 липня – 844 грн, з 1 жовтня – 856 грн, з 1 грудня – 884 грн ([http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art\\_id=198960&cat\\_id=174425](http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=198960&cat_id=174425)).

**Пенсійний фонд України**

\*\*\*

***Відповідно до ст. 60 Закону України «Про пенсійне забезпечення» робота, зокрема, в інфекційних, психіатричних закладах зараховується до стажу роботи в подвійному розмірі. Чи потрібно надавати додаткову довідку для молодшого медичного персоналу?***

Відповідно до ст. 60 Закону України «Про пенсійне забезпечення» робота, зокрема, в інфекційних закладах (відділеннях) охорони здоров'я, у реанімаційних

відділеннях закладів охорони здоров'я, а також у психіатричних закладах охорони здоров'я зараховується до стажу роботи в подвійному розмірі.

Зазначена стаття не містить переліку посад, тому право на пільгове обчислення стажу мають працівники цих закладів, незалежно від займаних посад.

У разі визначення права на обчислення стажу роботи в подвійному розмірі відповідно до цієї статті вирішується питання щодо віднесення установи (відділення), де працює особа, до закладів (відділень) охорони здоров'я, зазначених у ній.

Якщо за записами в трудовій книжці заклад охорони здоров'я, де працює особа, належить до закладів (відділень) охорони здоров'я, зазначених у ст. 60 Закону України «Про пенсійне забезпечення», такі періоди роботи працівників у цих закладах до 01.01.2004 р. зараховуються до стажу роботи в подвійному розмірі, незалежно від займаних посад, без надання уточнюючих довідок ([http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art\\_id=198960&cat\\_id=174425](http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=198960&cat_id=174425)).

**Пенсійний фонд України**

\*\*\*

***Чи можливо зарахувати до стажу, який дає право на призначення пенсії за вислугу років відповідно до п. «е» ст. 55 Закону України «Про пенсійне забезпечення», період роботи вихователем дитячого садка сільськогосподарської станції?***

Відповідно до Переліку закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.1993 р. № 909, право на пенсію за вислугу років мають вихователі, які працюють у дошкільних навчальних закладах усіх типів.

У примітці до Переліку зазначено, що робота за спеціальністю в закладах, установах і на посадах, передбачених цим Переліком, дає право на пенсію незалежно від форми власності або відомчої належності закладів і установ.

Основним документом, що підтверджує право на пенсію за вислугу років, є трудова книжка (ст. 62 Закону України «Про пенсійне забезпечення»).

Відповідно до наданої копії трудової книжки, особа працювала вихователем дитячого садка сільськогосподарської станції, тому період роботи зараховується до стажу, який дає право на призначення пенсії за вислугу років ([http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?artid=198962&cat\\_id=174425](http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?artid=198962&cat_id=174425)).

**Пенсійний фонд України**

\*\*\*

***У липні 2012 р. заявнику буде призначено пенсію відповідно до Закону України «Про прокуратуру». Чи встановлюється обмеження розміру пенсії?***

Відповідно до Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», максимальний

розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною), призначених (перерахованих) відповідно до Митного кодексу України, законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про статус народного депутата України», «Про Національний банк України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про дипломатичну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про судову експертизу», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про пенсійне забезпечення», «Про судову експертизу і статус суддів», Постанови Верховної Ради України від 13.10.1995 р. «Про затвердження Положення про помічника-консультанта народного депутата України», не може перевищувати 10 прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність ([http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art\\_id=200638&cat\\_id=174425](http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=200638&cat_id=174425)).

## Пенсійний фонд України

\*\*\*

### *Чи буде збільшуватись у 2012 р. підвищення дітям війни?*

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1381 «Про підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення», дітям війни (крім тих, на яких поширюється дія законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про жертви нацистських переслідувань») до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, підвищення, встановлене ст. 6 Закону України «Про соціальний захист дітей війни», провадиться у розмірі 7 % прожиткового мінімуму, встановленого законом, для осіб, які втратили працездатність.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» встановлено розміри прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 822 грн, з 1 квітня – 838 грн, з 1 липня – 844 грн, з 1 жовтня – 856 грн, з 1 грудня – 884 грн.

Відповідно розмір підвищення дітям війни становитиме: з 1 січня – 57,54 грн, з 1 квітня – 58,66 грн, з 1 липня – 59,08 грн, з 1 жовтня – 59,92 грн, з 1 грудня –

**Пенсійний фонд України**

\*\*\*

***Чи змінилися правила вивезення за кордон картин (полотно, олія, роботи сучасні)? На телефонний дзвінок у Головне управління культури (м. Київ) відповіли, що у 2012 р. документи не потрібні. Будь ласка, дайте роз'яснення.***

Порядок вивезення культурних цінностей з території України не змінено. Інструкція про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України, затверджена наказом Міністерства культури і мистецтв України від 22.04.2002 р. № 258 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 09.07.2002 р. за № 571/6859), чинна.

Якщо відповідно до попередньої експертизи уповноваженим Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України картину не віднесено до культурних цінностей, то подавати документи на отримання свідоцтва на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України не потрібно. Але для проходження митного контролю необхідно отримати довідку від уповноважених Державної служби контролю про те, що об'єкт культурного призначення не є культурною цінністю (<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/275455;jsessionid=35185F38008DC549191D6B4CE7498F3C>).

**Міністерство культури України**

\*\*\*

***Який офіційний документ містить перелік державних музеїв України?***

Перелік музеїв, у яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2.02.2000 р. № 209 (<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/275455;jsessionid=35185F38008DC549191D6B4CE7498F3C>).

**Міністерство культури України**

\*\*\*

***Чи має право клубний заклад згідно з постановою Кабінету Міністрів № 1271 від 12.12.2011 р. проводити платні дискотеки, танцювальні вечори та вечори відпочинку?***

Відповідно до п. 7 Переліку платних послуг, які можуть надаватися державними та комунальними закладами культури, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 р. № 1271 дискотеки, танцювальні вечори та вечори відпочинку належать до культурно-масових заходів і

проводяться на платній основі (<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/275455;jsessionid=35185F38008DC549191D6B4CE7498F3C>).

**Міністерство культури України**